

NORSK LOVTIDEND

Utgitt etter offentlig tiltak ifølge lov av 1 april 1876.

Nr. 24	Utgitt 26 juni	1947
--------	----------------	------

Innhold.

Side

Lov om rettergangsmåten i militære straffesaker (kodifisert)	397
--	-----

Lov*) om rettergangsmåten i militære straffesaker av 29 mars 1900 (nr. 2) slik den lyder etter endringslover av 22 mai 1902 (nr. 14), 17 mai 1904 (nr. 7), 21 juli 1916 (nr. 3), 17 desember 1920 (nr. 3), 21 juni 1946 (nr. 9), 8 november 1946 (nr. 2) og 21 mars 1947¹⁾.

1. kapitel.

Innledende bestemmelser.

§ 1. Ved militære forbrytelser og forseelser forstås i denne lov handlinger, der er betegnet som straffbare i den militære straffelovgivning, hva enten straffen er å søke i denne eller i den borgerlige straffelovgivning.

Andre straffbare handlinger er borgerlige forbrytelser og forseelser.

§ 2. Ved militærperson (militær) forstås i denne lov enhver ved rikets væpnede makt ansatt eller dertil hørende person.

Kongen kan gi regler om hva som skal forstås ved de militære benevnelser som ellers er brukt i denne lov.

§ 3. Hva der i denne lov er foreskrevet for krigstid gjelder også fra den tid, da den væpnede makt eller vedkommende avdeling av samme er beordret satt på krigsfot, og til den atter er satt på fredsfot.

§ 4. Ved sjøtokt forstås tokt på fremmede farvann, beregnet på en varighet av minst fjorten dager.

*) Ved kgl. resolusjon av 11 april 1947 er det bestemt at denne lov slik den lyder etter de senere foretatte endringer, i sin helhet innrykkes i Norsk lovtidends 1 avdeling.

¹⁾ Jfr. lov av 6 mai 1921 om rettergangsmåten i militære straffesaker i fredstid med tilleggsslov av 14 desember 1946 og lov av 21 juni 1946 om tillegg til loven om rettargangsmåten i militære straffesaker.

Et skip anses for å være på tokt fra den tid, kommandoen ombord er heist, og til den igjen strykes, men på sjøtokt fra den tid, det forlater utrustningsstasjonen, og til det vender tilbake til opplagsstedet.

§ 5. Når det i denne lov henvises til den borgerlige straffeprosesslov, betegnes derved lov om rettergangsmåten i straffesaker av 1 juli 1887 med tilleggslover.

2. kapitel.

Lovens virkekrets.

§ 6. Etter denne lovs regler behandles alle saker angående militære forbrytelser og forseelser.

§ 7. Etter denne lovs regler behandles enn videre saker angående borgerlige forbrytelser eller forseelser, for hvilke påtale reises mot:

1. Militærpersoner, der tjenstgjør i krigstid eller på sjøtokt eller ved hæravdeling utenfor riket;
2. andre personer, der i hvilken som helst egenskap følger avdeling av den væpnede makt i krigstid eller på sjøtokt eller utenfor riket, eller mot
3. krigsfanger, der står under militær bevoktning

— alt for så vidt påtalen reises av det offentlige enten i embets medfør eller etter fornærmedes begjæring.

§ 8. Saker, som av det offentlige reises mot militær tjenestemann til fratredelse av hans stilling, uten at dette er å betrakte som straff, anlegges ved krigsrett og behandles etter nærværende lovs regler, for så vidt disse er anvendelige.

§ 9. Er forfølgning for en borgerlig forbrytelse eller forseelse innledet, forinnen siktede inntre i noe i § 7 omhandlet forhold, kan saken overgå til behandling etter denne lov, når den borgerlige og militære påtalemyndighet kommer overens derom, og siktede ikke gjør innsigelse.

§ 10. Sak angående borgerlig forbrytelse eller forseelse, der etter § 7 hører under militær straffemyndighet, overgår til behandling etter den borgerlige straffeprosesslovs regler, når den militære påtalemyndighet finner det hensiktsmessigst, at saken overlates til de borgerlige myndigheter. Dog utkreves hertil rettens samtykke, såframt tiltale allerede er reist ved krigsrett, og siktede gjør innsigelse.

I ethvert tilfelle overgår sak angående borgerlig forbrytelse eller forseelse til behandling etter den borgerlige straffeprosesslovs regler, når det forhold, som etter § 7 begrunnet militær straffemyn-

dighet for forbrytelsen eller forseelsen, opphører, innen tiltale er reist ved krigsrett.

§ 11. Har noen forøvet flere forbrytelser eller forseelser, hvorav noen hører under militær, andre under borgerlig straffemyndighet, men for hvilke forfølgningen antas å burde forenes i en sak, kan den militære og den borgerlige påtalemyndighet komme overens om, at samtlige påtales etter den borgerlige straffeprosesslovs regler.

Er forbrytelsene eller forseelsene forøvet ved én handling, kan ifølge sådan overenskomst felles påtale skje etter nærværende lovs regler.

§ 12. Er flere personer medskyldige i samme straffbare handling, der for noen av dem hører under militær, for andre under borgerlig straffemyndighet, kan den militære og den borgerlige påtalemyndighet komme overens om, at saken for samtlige personers vedkommende behandles etter den borgerlige straffeprosesslovs regler, såframt forenet forfølgning anses hensiktsmessig.

§ 13. Viser det seg under behandlingen av en sak, der er innbrakt for borgerlig straffedomstol, at den angår en straffbar handling, som skulle ha vært påtalt ved krigsrett, kan domstolen dog fremme saken til pådømmelse, når den finner, at det ikke allerede, da tiltale reistes, var klart, at saken hørte under militær straffemyndighet.

§ 14. De av en straffbar handling følgende borgerlige rettskrav kan forfølges i forbindelse med militær straffesak overensstemmende med de i kapitel 28 gitte regler.

Påstand om sådan avskjedigelse, som omhandles i § 8, jfr. lov om den alminnelige borgerlige straffelovs ikraftreden § 10, kan gjøres gjeldende i forbindelse med militær straffesak.

3. kapitel.

De militære straffedomstolars sammen- setning og virkekrets.

§ 15.¹⁾ Domstoler i de saker, som hører under denne lov, er:

Høyesterett,

Høyesteretts kjøremålsutvalg,

krigsrett,

militær forhørsrett,

standrett.

§§ 16—18. (Opphevet ved lov av 17 desember 1920.)

§ 19. Krigsrett er den alminnelige militære straffedomstol i første instans.

¹⁾ Ved midlertidig lov av 21 juni 1946 er opprettet en militær lagmannsrett.

For hver jurisdiksjon skal være anordnet en krigsrett, i fredstid tillike for hver generaljurisdiksjon til pådømmelse av saker mot person av høyere grad enn kaptein.

§ 20. Krigsretten skal bestå av en eller flere krigsdommere. Har retten flere dommere, beskikker Kongen eller den han bemyndiger, en av dem til formann for hele domstolen. Har formannen forfall, skal den eldste av de andre dommere gjøre tjeneste som formann så lenge ingen annen er beskikket. Har retten flere medlemmer, fordeler domstolens formann sakene mellom dem.

I den enkelte sak settes krigsretten med en krigsdommer som formann og fem militærpersoner som domsmenn.

Dog kan, når en domsmann får forfall eller av andre grunner må fratre under en saks behandling, denne fortsettes med fire domsmenn.

§ 21. I tilfelle av krigsdommerens forfald, eller når han i noen sak ikke kan ha sete i retten, bestemmer vedkommende regjeringsdepartement eller, såframt i krigstid eller på sjøtokt departementets bestemmelse ikke betimelig kan innhentes, generaljurisdiksjonsjefen eller jurisdiksjonssjefen, hvem der skal gjøre tjeneste som krigsdommer.

§ 22. Krigsdommere skal være i besittelse av de for høyesterettsdommere lovbevalte egenskaper.

De beskikkes av Kongen eller den han bemyndiger, blant rikets faste dommere som ikke er medlemmer av Høyesterett. Fortrinnsvis beskikkes dommere som har tjenestgjort som offiserer.

Til å gjøre tjeneste i krigstid eller på sjøtokt og for øvrig under særegne forhold kan beskikkes menn, der er i besittelse av de for underdommere lovbevalte egenskaper.

§ 23. Domsmennene skal være av følgende klasser:

1. I sak mot general eller admiral:

En eller flere generaler og admiraler og for øvrig stabsoffiserer, fortrinnsvis oberster eller kommandører.

2. I sak mot stabsoffiserer:

En general eller admiral og fire stabsoffiserer eller fem stabsoffiserer.

3. I sak mot kaptein:

Tre stabsoffiserer og to kapteiner.

4. I sak mot løytnant:

En stabsoffiser, to kapteiner og to løytnanter.

5. I sak mot fenrik:

En stabsoffiser og fire offiserer av lavere grad derav to fenrikker.

6. I sak mot befalingsmann av lavere grad:

En stabsoffiser, to offiserer av lavere grad og to befalingsmenn av lavere grad enn fenrik.

7. I sak mot menig eller person som ikke er militær:

En stabsoffiser, en offiser av lavere grad, en befalingsmann av lavere grad enn fenrik og to menige.

Såframt domsmenn av de bestemte klasser ikke uten særlig vanskelighet kan skaffes tilveie, kan domsmennene i sak mot general eller admiral være som under nr. 2 bestemt og for øvrig inntil to av domsmennene være av den nærmeste høyere eller lavere klasse enn for tilfellet bestemt. Dog skal så vidt mulig en av domsmennene være tiltalte overordnet.

§ 24. Er under samme sak tiltalt flere militærpersoner av forskjellig klasse, skal domsmennene være som bestemt for den tiltalte, der er av den høyeste klasse.

§ 25. I sak mot krigsfange av militær eller sivilmilitær stilling skal domsmennene være som bestemt for militærperson av tilsvarende klasse. I sak mot krigsfange som ikke er militær, skal domsmennene være som bestemt i § 23, post 7.

§ 26. Er under samme sak tiltalt både militær eller dermed ifølge § 25 likestillet person og ikke-militær person, skal domsmennene være som bestemt for førstnevnte.

§ 27. Ved militær forhørsrett foretas tingsvitner og andre enkeltstående rettshandlinger i militære straffesaker.

§ 28. Militær forhørsrett skal bestå av en eller flere militære forhørsdommere. Har retten flere dommere, får reglene i § 20, 2., 3. og 4. punktum tilsvarende anvendelse.

I den enkelte sak settes retten med en militær forhørsdommer.

Som militær forhørsdommer forretter som regel innen sin rettskrets den borgerlige underdommer eller, hvor det i underretten er flere dommere, én av dem. Er underdommeren beskikket som krigsdommer, eller trenges det flere dommere ved en militær forhørsrett, bestemmer Kongen eller den han bemyndiger hvem av rikets faste dommere skal tre i hans sted eller for øvrig tiltre retten som militære forhørsdommere.

Til å gjøre tjeneste som militære forhørsdommere i krigstid, ved hæravdeling utenfor riket eller på sjøtokt kan Kongen eller den han bemyndiger beskikke menn der er i besittelse av de for underdommere lovbefalte egenskaper.

§ 29. Standrett kan kun anvendes i krigstid og under de i kap. 33 bestemte betingelser.

Standretten består av en krigsdommer som formann og ti militærpersoner som domsmenn.

Domsmennene skal uten hensyn til tiltaltes grad eller stilling være fem offiserer av de klasser, som jurisdiksjonssjefen bestemmer, samt to underbefalingsmenn og tre menige.

§ 30. (Rettsskriverforretningene utføres ved den militære Høyesterett¹⁾ på samme måte som ved den alminnelige Høyesterett.)

Ved krigsrett og ved standrett utføres de av krigsdommeren, ved militær forhørsrett av forhørsdommeren. Dog kan krigsdommeren, hvor det i viktige eller vidtloftige saker anses påkrevet, anta en særskilt rettsskriver under hovedforhandlingen. For så vidt særskilt rettsskriver ikke er antatt, bør det i alminnelighet benyttes protokollfører, når siktede eller vitner avhøres.

Til å forrette som sådan blir, hvor dertil er anledning, etter krigsdommerens eller forhørsdommerens henvendelse av nærmeste eller en av de nærmeste avdelinger å avgi en offiser, underoffiser eller menig.

4. kapitel.

Om domsmenn.

§ 31. Som domsmenn kan bare tjenestgjøre militærperson som er norsk borger, har fylt 25 år, har bodd i riket i 5 år og har gjennomgått rekрутtskole.

§ 32. Utelukket fra å tjenestgjøre som domsmann er enhver, som på grunn av straffbar handling er frakjent de statsborgerlige rettigheter eller militært embete eller bestilling eller er i noe i Grunnlovens § 52 nevnt tilfelle.

§ 33. Som domsmenn kan ikke tjenestgjøre:

1. Statsrådets medlemmer.
2. medlemmer av den militære Høyesterett¹⁾ og dens Kjæremålsutvalg.
3. (Opphevet ved lov av 21 mars 1947.)
4. Hoffets betjenter og dets pensjonister samt de til de kongelige staber hørende offiserer.

§ 34. Hver generaljurisdiksjonssjef skal for sin forsvarsgren sette opp manntall over generaler eller admiraler og stabsoffiserer som fyller vilkårene for å være domsmenn. Samtidig fastsetter generaljurisdiksjonssjefen i hvilken jurisdiksjon hver av disse offiserer skal gjøre tjeneste som domsmann. I manntallet skal offiserene føres opp klassevis og etter grad.

Mantallene sendes til jurisdiksjonssjefene.

Manntallene skal til enhver tid holdes å jour.

¹⁾ Jfr. midlertidig lov av 17 desember 1920 om forandringer i lov om rettergangsmåten i militære straffesaker av 29 mars 1900, avsnitt A punkt 3.

§ 35. For hver jurisdiksjon skal jurisdiksjonssjefen sette opp liste over personer som skal gjøre tjeneste som domsmenn. Departementet kan bestemme at listene i en forsvarsgren skal settes opp av generaljurisdiksjonssjefen.

Domsmannslisten skal omfatte:

1. De offiserer av manntallet etter § 34 som skal være domsmenn i jurisdiksjonen.
2. Et utvalg av offiserer av kapteins og lavere grad, underoffiserer og menige som jurisdiksjonssjefen nevner opp.

Departementet bestemmer hvor mange offiserer m. v. skal være med i utvalget. I tilfelle av avgang foretar jurisdiksjonssjefen ny oppnevning slik at utvalget til enhver tid omfatter så mange som fastsatt.

Listen føres klassevis og etter grad.

§§ 36—39. (Opphevet ved lov av 8 november 1946.)

§ 40. Jurisdiksjonssjefen sender domsmannslisten til krigsdommeren.

Departementet bestemmer hvor lang tid listene skal gjelde.

Departementet kan gi nærmere forskrifter om manntall og lister.

§ 41. Dersom en domsmann kommer i et tilfelle som nevnt i § 32, eller i en stilling som nevnt i § 33, eller det opplyses at en domsmann mangler noen av de foreskrevne vilkår, skal jurisdiksjonssjefen snarest råd er melde av til krigsdommeren som skal stryke domsmannen av listen.

Det samme gjelder når en domsmann dør eller på grunn av åndelige eller legemlige mangler varig er blitt ute av stand til å gjøre tjeneste eller trer ut av sin militære stilling. Det gjelder også:

1. Når generaljurisdiksjonssjefen har bestemt at en offiser av manntallet etter § 34 skal være domsmann i annen jurisdiksjon.
2. Når noen som er ført opp i utvalget etter § 35, annet ledd nr. 2, blir forflyttet til en annen jurisdiksjon eller går over i en annen klasse.

Jurisdiksjonssjefen skal også melde av til krigsdommeren når en domsmann blir siktet for en borgerlig eller en militær forbrytelse som kan medføre strengere straff enn bot eller arrest.

Klage over at noen uriktig er strøket, avgjør departementet.

5. kapitel.

Domsmenns uttakning til den enkelte sak.

§ 42. Når berammelse av krigsrett er begjært, har krigsdommeren betimelig å utta domsmenn til den enkelte sak samt en varmann av hver klasse.

Antas flere saker å ville komme til behandling umiddelbart etter hinannen, skal dog så vidt mulig uttakningen til dem skje helt eller delvis under ett.

§ 43. Domsmenn uttas av domsmannslisten for den jurisdiksjon saken gjelder. Er det nødvendig for å få uihildede domsmenn eller et tilstrekkelig fyldig utvalg, kan domsmennene tas av lister for andre jurisdiksjoner, herunder også jurisdiksjoner i andre forsvarsgrener.

§ 44. Domsmennene tas ut klassevis med loddtrekning i overvær av et militært rettsvitne. Bestemmelsen i domstolslovens § 90 gjelder tilsvarende.

En domsmann skal forbigås dersom han er utelukket fra å gjøre tjeneste i saken eller vites å ha lovlig forfall eller er under straffforfølgning som nevnt i § 41 nest siste ledd.

Fra loddtrekningen kan unntas domsmenn som ikke kan gjøre tjeneste i saken uten at det vil føre til skadelig opphold eller urimelig ulempe eller utgift.

§ 45. Loddtrekningen og de avgjerder som er tatt etter §§ 42—44, innføres i en dertil bestemt bok som medunderskrives av rettsvitnet.

Kan det ikke foretas loddtrekning i en klasse, skal det gjøres merknad om grunnen.

§ 46. Om utfallet av loddtrekningen skal krigsadvokaten få melding først råd er. Han skal syte for at de uttrukne domsmenn og varamenn blir tilsagt til å møte i krigsretten, og skal sende fortegnelse over disse til tiltalte og forsvareren.

§ 47. Når noen, der har fått ordre til å møte som domsmann, antar at han formedelst forfall eller av andre grunner ikke kan tjenestgjøre, har han snarest mulig å melde det til den befalingsmann, av hvem han har mottatt ordren. Befalingsmannen har straks og direkte å underrette krigsdommeren. Denne har i så fall likesom når han på annen måte får kunnskap om, at en uttatt domsmann eller varamann ikke kan tjenestgjøre, uoppholdelig å utta ny varamann samt deretter å forholde seg på den i forrige paragraf nevnte måte.

§ 48. Viser det seg når en saks behandling ved krigsrett skal begynne, at noen av de uttatte domsmenn ikke møter eller av andre grunner ikke kan ha sete i retten, og det ikke er noen varamann som kan tjenestgjøre, skal krigsdommeren, såframt ikke alle uttatte domsmenn må fratre på grunn av vesentlige feil ved domsmannslisten eller ved uttakingen, foranstalte tilkalt av vedkommende eller av den nærmest høyere eller lavere klasse den som hurtigst kan komme til stede.

Er det valg mellom flere, skjer uttakingen ved loddtrekning.

6. kapitel.

Når rettens medlemmer skal vike sete.

§ 49. Bestemmelsene i den borgerlige straffeprosesslovs §§ 66—68, § 69 første ledd samt §§ 70—71 finner tilsvarende anvendelse.

Beslutning om at sete skal vikes, kan alene påkjæres av den militære påtalemyndighet.

§ 50. Den militære påtalemyndighets tjenestemenn er:

1. Forsvarssjefen eller når slik ikke er tilsatt, sjefen for forsvarsstaben.
2. Generaljurisdiksjonssjefene.
3. Jurisdiksjonssjefene og
4. Offiserer som fører kompanisjefs eller dertil svarende eller høyere kommando eller befaling over militær befestning, anstalt eller skip, eller som innehar tilsvarende selvstendig stilling i den militære forvaltning.

Andre befalingsmenn medvirker ved forfølgningen av straffbare handlinger, men har ikke selvstendig påtalemyndighet, uten hvor det ikke er anledning til å innhente vedkommendes bestemmelse.

§ 51. Påtalemyndighetens tjenestemenn har påtalerett over de militærpersoner, der er undergitt deres kommandomyndighet. Påtaleretten over andre enn militærpersoner tilligger påtalemyndighetens tjenestemenn ved den avdeling, som har besatt vedkommende strekning, eller som har personene i sitt følge eller under sin bevoktning. Er det forhold, som begrunner militær straffemyndighet, opphørt, innen forfølgning reises, tilkommer påtalen tjenestemennene ved den avdeling, under hvilken siktede sist henhørte.

Kongen kan ved alminnelig bestemmelse henlegge under jurisdiksjonssjefers påtalemyndighet personer, som etter foranstående regler ikke ville henhøre derunder. Dog kan ved sådan bestemmelse personer, der hører til sjøvæpningen, ikke henlegges under landvæpningens jurisdiksjon eller omvendt.

Kan påtale ikke uten uforholdsmessig utgift eller skadelig forhaling reises av vedkommende tjenestemann, kan etter hans anmodning en annen befalingsmann med tilsvarende påtalemyndighet overta forfølgningen. Dog kan myndigheten til å beslutte tiltale alene overdras i det i § 95 omhandlede tilfelle, samt når avvikelse fra det alminnelig verneting finner sted i henhold til § 98, jfr. den borgerlige straffeprosesslovs §§ 139—141.

52. Forsvarssjefen (sjefen for Forsvarsstaben) har den overordnede ledelse av påtalemyndigheten.

Generaljurisdiksjonssjefene har ledelsen av påtalemyndigheten hver innen sin generaljurisdiksjon. Kongen eller den han bemyndiger,

fastsetter generaljurisdiksjonene og hvilke tjenestemenn skal være generaljurisdiksjonssjefer.

Alene Kongen kan utferdige alminnelige regler og meddele bindende pålegg angående Forsvarssjefens (sjefen for Forsvarsstaben) og generaljurisdiksjonssjefenes utøvelse av deres verv.

§ 53. Kongen eller den han bemyndiger, bestemmer jurisdiksjonenes antall og område.

Jurisdiksjonssjefer beskikkes av Kongen eller den han bemyndiger, blant befalingsmenn av stabsoffisers eller høyere grad.

De leder påtalemyndigheten hver innen sin jurisdiksjon under vedkommende generaljurisdiksjonssjefs overledelse.

§ 54. Ved utøvelse av påtalemyndigheten bistår Forsvarssjefen (sjefen for Forsvarsstaben) og generaljurisdiksjonssjefene av generaladvokaten og jurisdiksjonssjefene av krigsadvokatene.

Generaladvokaten og krigsadvokaten skal høres ved alle viktigere avgjørelser. Han skal medundertegne den skriftlige utferdigelse av enhver ordre eller beslutning ved hvis istandbringelse han har medvirket. Han blir ved undertegningen medansvarlig for ordrens eller beslutningens lovlighet medmindre han har påført vedkommende dokument at han er uenig i den trufne avgjørelse.

§ 55. Generaladvokaten er felles for alle generaljurisdiksjoner. Han utnevnes av Kongen og skal ha de for Riksadvokaten foreskrevne egenskaper eller i tre år ha tjenestgjort som krigsadvokat.

Generaladvokaten skal som regel utføre alle saker for Høyesterett og i fredstid for krigsrett de saker som reises mot personer av høyere grad enn kaptein.

Generaladvokaten fører tilsyn med krigsadvokatenes utførelse av deres verv.

§ 56. Krigsadvokatene beskikkes av Kongen, fortrinnsvis blant menn som har tjenestgjort som offiserer. De skal fylle vilkårene i domstolslovens § 200 nr. 1—2. Til å tjenestgjøre i krigstid, på sjøtokt og under særegne forhold kan dog Kongen eller den han bemyndiger, også anta andre til vervet skikkede menn.

Krigsadvokatens antall fastsettes av Kongen eller den han bemyndiger.

De skal for den militære Høyesterett¹⁾ og krigsrett utføre de saker som ikke utføres av generaladvokaten.

§ 57. I tilfelle av meningsforskjell mellom jurisdiksjonssjefen og krigsadvokaten angående påtalemyndighetens utøvelse kan krigs-

¹⁾ Jfr. midlertidig lov av 17 desember 1920 om forandringer i lov om rettergangsmåten i militære straffesaker av 29 mars 1900, avsnitt A punkt 3.

advokaten forlange at saken forelegges for generaljurisdiksjonssjefen, som har bestemmelse etter å ha hørt generaladvokaten.

§ 58. Når noen, der skal utføre en sak for militær rett, har forfall, kan hans nærmeste foresatte eller rettens formann anta en til vervet skikket mann i hans sted.

§ 59. Påtalemyndighetens tjenestemenn kan, når det for etterforskningens skyld anses påkrevet, rette sine pålegg umiddelbart til enhver militærperson, der er av lavere grad.

§ 60. Den overordnede tjenestemann kan selv overta utførelsen av forretninger, som påhviler den underordnede, eller la en enkelt forretning utføre av en annen enn den dertil nærmest bestemte.

§ 61. Når påtalemyndighetens tjenestemenn eller noen, der opptrer på påtalemyndighetens vegne, er i noe i den borgerlige straffeprosesslovs § 66 nr. 1—3 eller § 67 omhandlet tilfelle eller tidligere har handlet i saken i noen annen egenskap eller har avlagt eller skal avlegge vitnesbyrd, har gjort tjeneste eller skal gjøre tjeneste som sakkyndige i saken, skal de gi sin nærmeste foresatte meddelelse herom, for at han kan treffe sådan forføyning, som i den anledning finnes fornøden. Imidlertid bør de foreta sådanne handlinger i saken, som ikke tåler oppsettelse.

§ 62. Hvor fast lønn for utførelsen av militære straffesaker ikke er bestemt, tilkommer vedkommende tjenestemann for hver enkelt sak godtgjørelse av statskassen, der bestemmes etter reglene i den borgerlige straffeprosesslovs § 81.

§ 63. De nærmere regler om påtalemyndighetens ordning gis av Kongen.

8. kapitel.

Påtalen.

§ 64. De militære straffedomstoler trer kun i virksomhet ifølge begjæring av den militære påtalemyndighet, og deres virksomhet opphører, når begjæringen tas tilbake, alt for så vidt unntagelse ikke er hjemlet i denne lov.

§ 65. Straffbare handlinger, der er undergitt militær straffemyndighet, og som ikke i henhold til §§ 10 eller 11 overlates til borgerlig myndighets avgjørelse, påtales i embets medfør av den militære påtalemyndighet. Dog utkreves:

1. Kongens befaling eller tillatelse, hvor sådan er nødvendig etter den gjeldende lovgivning.
2. Oppfordring av vedkommende særlige myndighet, hvor det etter den gjeldende lovgivning er overlatt til en sådan å bestemme om tiltale skal finne sted;

3. for borgerlige straffbare handlingers vedkommende begjæring av den fornærmede, når den offentlige påtale etter den gjeldende lovgivning avhenger derav. Sådan begjæring må for å kunne tas til følge ikke utelukke noen under militær straffemyndighet stående medskyldig fra forfølgningen. Til sådanne medskyldige, som ikke uttrykkelig er utelukket, kan forfølgningen utstrekkes.

Tas befalingen, tillatelsen eller oppfordringen tilbake forinnen dom er avsagt, stanser forfølgningen.

§ 66. Uten hensyn til bevisets stilling kan påtale unnlates:

1. i de tilfelle, hvor lovgivningen inneholder særlig hjemmel hertil;
2. når reglene for straffutmålingen i tilfelle av flere forbrytters eller forseelsers sammenstøt medfører at ingen eller blot en ubetydelig straff ville komme til anvendelse;
3. når det antas, at intet offentlig hensyn krever, at straff anvendes, navnlig, når særdeles lang tid er hengått siden forbrytelsens eller forseelsens forøvelse eller særdeles formildende omstendigheter foreligger. Unnlatelsen kan gjøres betinget av, at siktede ikke gjør seg skyldig i en ny forsetlig forbrytelse eller forseelse i løpet av en viss, av påtalemyndigheten satt frist, der ikke må overstige den for den straffbare handling satte foreldelsesfrist og ethvert fall ikke 2 år.

§ 67. Inntil dom er falt, kan en påbegynt forfølgning innstilles av de samme grunner hvorfor den fra begynnelsen av kunne være unnlatt. Er tiltale reist etter pålegg fra Forsvarssjefen (sjefen for Forsvarsstaben), kan forfølgning ikke innstilles uten med hans samtykke. Det samme gjelder hvor Forsvarssjefen (sjefen for Forsvarsstaben) har erklært seg enig i en beslutning om å reise tiltale eller har avgitt uttalelse om det forhold som er sakens gjenstand.

Frafalles saken, etterat hovedforhandlingen er påbegynt, avvis frifindelsesdom. Når ellers den påbegynte forfølgning innstilles, gis skriftlig meddelelse derom så vel til siktede som til klageren, om noen er opptrådt som sådan.

§ 68. Er en mot en siktet rettet forfølgning innstillet, kan den utenfor de i § 70 første ledd og § 72 omhandlede tilfelle kun gjenopptas i henhold til reglene i § 218, jfr. den borgerlige straffeprosesslovs § 415, eller når den er innstillet av mangel på bevis, og beviser av vekt senere oppdages.

I det i § 66 nr. 2 omhandlede tilfelle kan ny forfølgning atter åpnes, hvis siktede ikke feldes i straff for den eller de forbrytelser eller forseelser som er gjort til gjenstand for påtale.

I det i § 66, siste punktum omhandlede tilfelle kan forfølgningen atter åpnes, hvis den siktede innen den bestemte frists utløp gjør seg skyldig i en ny forsetlig forbrytelse eller forseelse.

§ 69. Tiltale for straffbare handlinger besluttet av generaljurisdiksjonssjefene og jurisdiksjonssjefene. Forsvarssjefen (sjefen for Forsvarsstaben) kan i enhver sak gi generaljurisdiksjonssjefene pålegg om å reise tiltale.

Generaljurisdiksjonssjefene har i fredstid å avgjøre spørsmålet om tiltale når det handles om:

1. Forbrytelser eller forseelser forøvet av personer av høyere grad enn kaptein.
2. Forbrytelser for hvilke straffen er bestemt således at dødsstraff eller frihetsstraff på livstid kan anvendes.
3. Forbrytelser forøvet ved trykt skrift.

§ 70. En av underordnet myndighet fattet beslutning om å unnlate eller frafalle forfølgning kan omgjøres av den overordnede, når meddelelse herom tilstilles siktede senest to måneder, etterat han er blitt underrettet om den første avgjørelse.

Beslutter en jurisdiksjonssjef i henhold til § 66 nr. 3 å unnlate eller stanse forfølgningen av straffbar handling, har han i fredstid uten opphold å avgi begrunnet innstilling derom til vedkommende generaljurisdiksjonssjef.

Beslutter en generaljurisdiksjonssjef i samme tilfelle å unnlate eller stanse forfølgningen av straffbar handling, hvis påtale tilkommer ham etter § 69, avgir han uten opphold begrunnet innstilling derom til Kongen, hvem den endelige avgjørelse tilkommer.

En av underordnet myndighet iverksatt forfølgning kan frafalles av den overordnede.

§ 71. I det i § 10 omhandlede tilfelle oversender den militære påtalemyndighet saken til den borgerlige påtalemyndighet til behandling etter den borgerlige straffeprosesslov.

Har den militære påtalemyndighet for øvrig nektet å påtale eller frafalt påbegynt påtale av en borgerlig forbrytelse eller forseelse, der hører under militær straffemyndighet, uten at dette har hjemmel i § 66 nr. 2, kan privat forfølgning reises ved borgerlig straffedomstol etter reglene i den borgerlige straffeprosesslovs § 94.

§ 72. Har den militære påtalemyndighet nektet å påtale eller frafalt påbegynt påtale av en militær forbrytelse eller forseelse, uten at dette har hjemmel i § 66 nr. 2, kan fornærmede med mindre han har erklært, at han ikke forlanger påtale, i fredstid begjære spørsmålet om, hvorvidt tiltale bør skje, forelagt Høyesteretts militære Kjæremålsutvalg.¹⁾

Den militære påtalemyndighet bestemmes etter reglene i den borgerlige straffeprosesslov.

¹⁾ Jfr. midlertidig lov av 17 desember 1920 om forandringer i lov om rettergangsmåten i militære straffesaker av 29 mars 1900, avsnitt A punkt 3.

Påtalemyndigheten innsender uoppholdelig begjæringen, ledsaget av sakens dokumenter og en fremstilling av de opplysninger, som den for øvrig besitter, samt de bemerkninger, hvortil den finner grunn, til Kjæremålsutvalget, som, innen det fatter sin avgjørelse, kan befale innhentet ytterligere opplysninger på noen i kapital 20 omhandlet måte.

Går Kjæremålsutvalgets kjennelse ut på, at tiltale skal skje, har påtalemyndigheten uten opphold å utferdige tiltalebeslutning overensstemmende med kjennelsen.

Finner utvalget den av fornærmede framsatte begjæring åpenbart grunnløs, kan det pålegge ham helt eller delvis å erstatte de ved samme forvoldte omkostninger og derhos etter omstendighetene ilegge ham en bot.

§ 73. Vil noen framsette sådan begjæring som i § 72 omhandlet, må det skje senest innen fjorten dager, etterat meddelelse er tilstilt ham om den beslutning, der gir ham adgang dertil. For den, som ingen meddelelse har erholdt, er fristen to måneder.

§ 74. Den borgerlige straffeprosesslovs § 96 finner tilsvarende anvendelse.

9. kapitel.

Siktede og hans forsvar.

§ 75. Den mistenkte er å anse som siktet, når forfølgning er innledet mot ham for domstolen eller forberedt ved beslutning om eller iverksettelse av beslag, ransakning eller pågripelse eller liknende mot ham rettede forholdsregler.

§ 76. Har siktede ikke nådd mindreårighetsalderen, tilkommer de ham tillagte partsrettigheter også vergen.

Er han sinnsyk har vergen hans partsrettigheter.

§ 77. Det skal beskikkes siktede forsvarer:

1. ved hovedforhandling for krigsrett samt for den militære Høyesterett¹⁾ utenfor det i § 202 omhandlede tilfelle;
2. ved tingvitner og granskninger, der opptas i henhold til § 153;
3. ved avhørelse av vitner eller ved granskning, når det antas at forretningen vil bli benyttet som bevis under hovedforhandlingen;
4. ved rettsmøter, fra hvilke siktede i henhold til § 141, jfr. den borgerlige straffeprosesslovs § 278 tredje ledd, er blitt utelukket.

Har siktede for retten eller under krigsforhør avgitt uforbe-

¹⁾ Jfr. midlertidig lov av 17 desember 1920 om forandringer i lov om rettergangsmåten i militære straffesaker av 29 mars 1900, avsnitt A punkt 3.

holden tilståelse, hvis riktighet bestyrkes ved de øvrige foreliggende opplysninger i en sak, der ikke kan medføre høyere straff enn fengsel i 8 år, unnlates så vel ved hovedforhandling for krigsrett som i anledning av særskilte bevisopptakelser besikking av forsvarer, med mindre siktede framsetter begjæring derom. Har bot vært forelagt som disiplinærstraff, er det ikke nødvendig, at forsvarer besikkes.

§ 78. Når forsvarer ikke er nødvendig etter reglene i § 77, men finnes fornøden på grunn av tilfellets særegne beskaffenhet, skal sådan besikkes.

§ 79. Til å gjøre tjeneste som forsvarere antar Kongen eller den han bemyndiger, ved Høyesterett et tilstrekkelig antall høyesterettsadvokater og ved andre retter et tilstrekkelig antall sakførere eller andre til vervet skikkede menn.

§ 80. Forsvarer for den enkelte sak eller det enkelte rettsmøte besikkes ved krigsrett av krigsdommeren og for øvrig av rettens formann. Er flere forsvarere antatt for samme domstol, bør de, hvor intet derfor er til hinder, besikkes etter tur til utførelse av forsvaret under hovedforhandling.

§ 81. I krigstid eller for øvrig når det ikke er anledning til å besikke en av de etter § 79 antatte forsvarere kan en annen til vervet skikket mann antas.

Det samme gjelder, hvor en forsvarer får forfall eller uteblir i tilfelle, hvor benyttelse av forsvarer er foreskrevet eller finnes nødvendig.

§ 82. Finnes det fornødent til betryggende varetagelse av siktedes tarv, kan en annen forsvarer besikkes istedenfor den opprinnelig besikkede.

§ 83. På siktedes forlangende blir, såfremt det kan skje, uten at saken lider opphold eller det offentlige pådras forøkede utgifter, en annen av de for domstolen etter § 79 antatte forsvarere å besikke som sådan istedenfor den, der allerede er besikket eller som står for tur til å besikkes.

Under samme forutsetning bør, hvor omstendighetene ikke gjør det utilrådeligt, en annen sakfører eller en annen person, som finnes skikket for vervet, på siktedes forlangende besikkes som hans forsvarer.

§ 84. Bestemmelsene i den borgerlige straffeprosesslovs §§ 109, 110 og 112 finner tilsvarende anvendelse.

§ 85. Den besikkede forsvarer tilkommer godtgjørelse av statskassen, hvilken bestemmes etter reglene i den borgerlige straffeprosesslovs § 81.

10. kapitel.

Rettsmøter og rettsbøker.

§ 86. I krigstid, på sjøtokt og for øvrig i påtrengende tilfelle kan rettsmøte holdes på helligdag og til enhver tid av døgnet.

§ 87. Om rettsmøters offentlighet og offentlig gjengivelse av forhandlinger gjelder, hva der i den borgerlige straffeprosesslovs §§ 113—116 er bestemt.

Foruten i de der omhandlede tilfelle kan i krigstid offentlighet besluttet utelukket, når hensynet til krigsforetagender eller militær avdelings sikkerhet eller andre særlige grunner krever hemmeligholdelse.

§ 88. Når en militær rett består av en enkelt dommer, skal forhandlingene foregå i overvær av et militært rettsvitne.

Om militære rettsvitner gjelder, hva der i §§ 31 og 32 er bestemt om domsmenn.

§ 89. Reglene om ugildhet for rettsvitner i domstolslovens kapitel 6 kommer til anvendelse ved rettshandlinger som fremmes etter denne lov.

§ 90. For så vidt det uten særlig vanskelighet kan skje, skal de militære rettsvitner, når rettsforhandlingen er rettet mot en bestemt person, være av samme eller høyere grad enn siktede eller den av de siktede som er av den høyeste grad.

Rettsvitnene avgis etter dommerens henvendelse av den nærmeste eller en av de nærmeste avdelinger. Når det til unngåelse av skadelig opphold anses påkrevet, kan dommeren tilkalle rettsvitnene på den for borgerlige rettsvitner bestemte måte eller ved direkte budsendelse.

§ 91. De militære rettsvitner har å gi nøye akt på forhandlingene. Finner de under avhørelsen av siktede eller vitner, at opplysning ikke søkes om noe punkt, der er av betydning for forholdets militære bedømmelse, har de å gjøre dommeren oppmerksom derpå. Det samme gjelder når de finner, at noen tilførsel til rettsboken av dommeren om, hva der foregår under forhandlingene, vitner om en uriktig oppfatning eller er unøyaktig eller ufullstendig.

Domstolslovens § 103 siste ledd og § 104 kommer til anvendelse ved rettshandlinger som fremmes etter denne lov.

§ 92. Såframt militære rettsvitner ikke betimelig kan skaffes, kan borgerlige rettsvitner benyttes.

§ 93. Bestemmelsene i den borgerlige straffeprosesslovs §§ 119—120 om ettergangspolitiet samt i §§ 121—123 om avhørelse ved tolk m. v. finner tilsvarende anvendelse.

§ 94. Bestemmelsene i den borgerlige straffeprosesslovs §§ 124—127 og 129—132 om rettsbøker m. v. finner tilsvarende anvendelse.

Hva nevnte lovs § 126 foreskriver om protokollasjon ved meddomsrett og lagmannsrett finner anvendelse henholdsvis ved krigsrett og den militære Høyesterett.¹⁾

Ved krigsrett er det krigsdommeren under hvem den i nevnte lovs § 130 omhandlede avgjørelse henligger.

11. kapitel.

Forening av straffesaker, vernetting m. v.

§ 95. Forfølgning mot samme person for flere straffbare handlinger eller mot flere personer som medskyldige i samme straffbare handling blir å forene i én sak, for så vidt det lar seg gjøre uten vesentlig forhaling eller vanskelighet.

Med rettens samtykke kan også for øvrig forfølgningen av flere straffbare handlinger forenes i én sak, likesom flere forente saker etter dens befaling eller med dens samtykke kan atskilles.

§ 96. Med hensyn til vernetting for enkeltstående rettshandlinger finner i alminnelighet bestemmelsene i den borgerlige straffeprosesslovs § 135 anvendelse.

Er det ved noen jurisdiksjon anordnet særlig militær forhørsrett, foretas som regel de nevnte rettergangsskritt i de til jurisdiksjonen hørende saker ved samme, men kan også forlanges foretatt ved annen militær forhørsrett, når det av hensyn til sakens opplysning eller til besparelse av tid eller omkostninger for noen anses ønskelig.

§ 97. Hovedforhandling i første instans foretas for krigsretten ved den generaljurisdiksjon eller jurisdiksjon, hvis sjef har påtalemyndighet i saken.

§ 98. Den borgerlige straffeprosesslovs §§ 138—144 finner tilsvarende anvendelse.

§ 99. Kreves det, forinnen tiltale er reist, befaling, bemyndigelse eller stadfestelse av retten i anledning av en handlings foretakelse, utgår den fra den militære forhørsrett på det sted, hvor handlingen er eller tilsiktes foretatt, eller fra den særlige militære forhørsrett ved den jurisdiksjon, hvis sjef har påtalemyndighet i saken. Etter

¹⁾ Jfr. midlertidig lov av 17 desember 1920 om forandringer i lov om rettergangsmåten i militære straffesaker av 29 mars 1900, avsnitt A punkt 3.

det nevnte tidspunkt utgår den som regel fra den rett, ved hvilken saken står.

Er det fare ved opphold, kan den fornødne befaling eller bemyndigelse erholdes av enhver militær forhørsrett.

12. kapitel.

Forkynnelser, meddelelser og frister.

§ 100. Bestemmelsene i den borgerlige straffeprosesslovs §§ 146—161 finner tilsvarende anvendelse med følgende endringer:

Forkynnelsen besørjes av en befalingsmann, et stevnevitne eller en polititjenestemann. Hva der i nevnte paragrafer er bestemt for polititjenestemenn gjelder også for befalingsmenn, ved hvem forkynnelse skjer.

Ved avdeling av den væpnede makt utenfor rikets grenser kan forkynnelse finne sted etter de regler, som gjelder for forkynnelse innen riket.

I krigstid er så vel siktede som andre personer pliktige til å møte ved ethvert rettsmøte etter muntlig tilsigelse og uten opphold.

13. kapitel.

Rettenes rådslagninger og avgjørelser.

§ 101. Bestemmelsene i den borgerlige straffeprosesslovs §§ 162—170 finner tilsvarende anvendelse med følgende endringer:

De for den alminnelige Høyesterett gitte forskrifter om rådslagning og stemmegivning gjelder også ved den militære Høyesterett¹⁾ dog således, at de tvende offiserer avgir sin stemme nest foran justitiarius og i enhver sak trekker lodd om, hvem av dem skal stemme først, samt at i tilfelle av fornyet behandling stemmegivning foregår for lukkede dører.

Til en for tiltalte ugunstig avgjørelse utkreves ved krigsrett minst 4 stemmer.

Ved krigsrett avgir krigsdommeren stemme først.

Av domsmennene stemmer de lavere klasser foran de høyere. Domsmenn av samme klasse stemmer i den orden, som ved loddtrekning avgjøres.

¹⁾ Jfr. midlertidig lov av 17 desember 1920 om forandringer i lov om rettergangsmåten i militære straffesaker av 29 mars 1900, avsnitt A punkt 3.

14. kapitel.

Vitner.

§ 102. Ved hovedforhandling for den militære Høyesterett¹⁾ plikter vitne å møte fra det hele rike. Ved hovedforhandling for krigsrett plikter det å møte, når det bor eller oppholder seg innen sådan avstand fra rettstedet, at det for å nå dette ikke må reise over 600 km med jernbane, 300 km med dampskip eller 100 km på annen måte eller en tilsvarende veilengde dels på den ene, dels på den annen måte. Ved annet militært rettsmøte plikter vitnet å møte innen den kjøpstad eller det tinglag, hvor det bor eller oppholder seg, samt når veilengdene ikke overstiger tredjedelen av de ovennevnte.

Når det finnes maktpåliggende, at et vitne møter under hovedforhandling ved krigsrett i tilfelle, hvor det ikke er pliktig dertil etter foranstående regler, kan retten etter andragende fra noen av partene utvide dets møteplikt. Dog bør avsluttelse av overenskomst om frivillig møte først forsøkes, hvis det kan skje, uten at saken utsettes for forsinkelse.

§ 103. Bestemmelsene i den borgerlige straffeprosesslovs §§ 172—189 finner tilsvarende anvendelse.

Når innkallelse av vitner til hovedforhandling skjer fra påtalemyndighetens side, utgår stevningen fra krigsadvokaten (generaladvokaten). Til rettsmøter utenfor hovedforhandling utgår stevningen fra retten.

Er vitnet tjenestgjørende ved oppsatt militær avdeling, kan stevningen istedenfor å forkynnes leses på dagsordren, når det skjer i vitnets påhør.

Ved krigsrett utfører krigsdommeren, hva der etter den borgerlige straffeprosesslovs § 182 påligger rettens formann.

Militærperson, der tjenestgjør i krigstid eller på sjøtokt, kan for vegring av å vitne eller avlegge ed ikke hensettes i fengslig forvaring uten hans foresattes samtykke.

15. kapitel.

Sakkyndige og gransking.

§ 104. Bestemmelsene i den borgerlige straffeprosesslovs §§ 190—211 finner tilsvarende anvendelse.

Dog, skal når sakkyndige tilkalles til rettslig gransking (jfr. den borgerlige straffeprosesslovs § 201), også militære rettsvitner

¹⁾ Jfr. midlertidig lov av 17 desember 1920 om forandringer i lov om rettergangsmåten i militære straffesaker av 29 mars 1900, avsnitt A punkt 3.

overvære denne, med mindre de sakkyndige har de for militære rettsvitner bestemte egenskaper.

Rettslig likskue (den borgerlige straffeprosesslovs § 211) finner ikke sted ved militær rett, med mindre det er grunn til å anta, at døden er forvoldt ved en forbrytelse, der hører under militær straffemyndighet.

16. kapitel.

Beslag.

§ 105. Bestemmelsene i den borgerlige straffeprosesslovs §§ 212—220 finner tilsvarende anvendelse, for så vidt intet motsatt er bestemt i nærværende kapitel.

§ 106. Beslagleggelsen iverksettes av retten, den militære påtalemyndighets tjenestemenn eller andre militære befalingsmenn eller vakthavende, politiets tjenestemenn eller, når noen gripes på frisk gjerning, av enhver, som er berettiget til å pågripe ham. Likeoverfor tjenestgjørende militærpersoner bør dog beslagleggelsen ikke foretas av politiets tjenestemenn eller privat mann, såframt den uten skadelig opphold kan skje av en militær befalingsmann eller vakt-havende.

§ 107. Bestemmelsen i den borgerlige straffeprosesslovs § 214 finner i krigstid, når siktelsen gjelder krigsforræderi eller blotstil-lelse av krigsmakten, ikke anvendelse på skriftlige meddelelser mel-lom siktede og de i nevnte lovs § 176 nr. 1—3 omhandlede personer.

§ 108. (Opphevet ved lov nr. 14 av 22 mai 1902.)

§ 109. Til åpning og gjennomsyn av brev og andre postforsen-delser, telegrammer og andre papirer (jfr. den borgerlige straffe-prosesslovs § 218) kan i krigstid, når ingen krigsdommer eller mili-tær forhørsdommer er tilstede, vedkommende krigsadvokat eller en påtaleberettiget befalingsmann tre i dommerens sted, såframt be-myndigelse dertil er meddelt av den rett, som har besluttet beslag-leggelsen, eller det i andre tilfelle av hensyn til sakens beskaffenhet finnes særlig påkrevet, at åpning og gjennomsyn straks iverksettes. Krigsadvokaten eller befalingsmannen har i så fall å treffe de i den borgerlige straffeprosesslovs § 219 omhandlede forføyninger.

Om det foretatte gis snarest mulig innberetning til retten.

17. kapitel.

Ransakning.

§ 110. Bestemmelsene i den borgerlige straffeprosesslovs §§ 221—227 finner tilsvarende anvendelse, for så vidt intet motsatt er be-stemt i nærværende kapitel.

§ 111. Foruten de i den borgerlige straffeprosesslovs §§ 222 og 223 nevnte hus og rom kan uavhengig av de i nevnte lovs § 221 foreskrevne betingelser, og uten at beslutning av rett eller påtalemyndighet er fornøden, ransakning finne sted i kaserne, barakke, krigsfartøy og andre militære bygninger og rom så vel som i hus og rom, som står under særlig oppsikt av de militære myndigheter eller er stedet for en bedrift, hvortil tillatelse av de militære myndigheter utfordres. Den, som skal foreta ransakning, har først å forebringe sitt ærend for den på stedet for øyeblikket høystkommanderende.

Befalingsmann og polititjenestemann, der ifølge beslutning skal pågripe en mistenkt, kan i dette øyemed uten særskilt hjemmel foreta ransakning av hans bolig og rom.

§ 112. Ransakningen iverksettes av retten, en påtaleberettiget eller annen militær befalingsmann eller av en polititjenestemann. I militære bygninger og rom og hos tjenestgjørende militærperson bør den fortrinsvis foretas av en militær befalingsmann.

Ransakningen skal så vidt mulig skje i overvær av et tilkalt vitne, som fortrinsvis bør tas blant personer som har de for militære rettsvitner foreskrevne egenskaper eller er oppført i borgerlig rettsvitneutvalg.

18. kapitel.

Pågrepelse og fengsling.

§ 113. Enhver, der hører under militær straffemyndighet, kan pågripes:

1. når han forstyrrer den offentlige orden eller gjør seg skyldig i overhørighet eller grov tilsidesettelse av disiplinen og det anses nødvendig for dennes opprettholdelse, at han straks heftes, eller;
2. når han forser seg i drukkenskap eller annen opphisset tilstand, så at han ikke er mottakelig for forestillinger, og hans forhold gir særlig grunn til å frykte for, at han, om han forblir på fri fot kan forledes til forgripelse på foresatt eller til annet grovt brudd på den militære disiplin.

§ 114. Den, som med skjellig grunn mistenkes for en straffbar handling der kan medføre høyere straff enn fengsel i 6 måneder,

1. når han treffes eller forfølges på frisk gjerning eller friske spor og hans pågrepelse antas påkrevet for å hindre flukt eller sikre beviset;
2. når det av hensyn til straffens størrelse eller av annen årsak er anledning til å frykte for, at han vil unndra seg forfølgningen eller straffens fullbyrdelse;

3. når hans forhold gir særlig føye til å frykte for, at han ved tilintetgjørelse av gjerningens spor eller ved avtale med vitner eller medskyldige eller på annen måte vil forspille beviset, eller
4. når det er særlige grunner til å frykte for, at han vil gjenta den straffbare handling eller fullbyrde en straffbar handling, som han har forsøkt eller truet med.

§ 115. Uten hensyn til straffens størrelse kan den mistenkte pågripes:

1. når han treffes på frisk gjerning og ikke avstår fra sin straffbare virksomhet;
2. når han treffes i ferd med å unnvike eller bevislig gjør forbedelse dertil, eller
3. når han ikke vites å ha fast bopel i riket eller er en ukjent person, der ikke kan gjøre rede for seg, og det er grunn til å frykte for, at han vil unndra seg forfølgningen eller straffens fullbyrdelse.

§ 116. Hører den straffbare handling, til dem, der alene etter fornærmedes begjæring påtales av det offentlige, kan pågripelse ikke finne sted, forinnen sådan begjæring er framsatt, med mindre det er grunn til å frykte for, at opphold vil forspille øyemedet, og det er overveiende sannsynlig, at påtale vil bli begjært. Den fornærmede eller, om det er flere, i det minste en av dem må uoppholdelig underrettes om pågripelsen. Kan ikke dette skje, eller hvis begjæring om påtale etter skjedd underretning ikke framsettes, så snart det etter omstendighetene anses mulig, skal pågrepne straks løslates.

§ 117. Pågripelsen besluttet av påtalemyndigheten eller retten og iverksettes enten av den påtaleberettigede befalingsmann, der har besluttet pågripelsen, eller av en annen foresatt befalingsmann, eller av hvem, der ellers særlig bemyndiges dertil.

Beslutningen skal tilstrekkelig tydelig betegne mistenktes person samt angi den straffbare handling, for hvilken han siktes, det sted, til hvilket han skal bringes, og en påtaleberettiget befalingsmann eller krigsdommer eller militær forhørsdommer, for hvilken han skal framstilles.

Er den befalingsmann eller dommer, for hvem framstillelse skal skje, en annen enn den, der har fattet beslutningen, skal en gjenspart eller skriftlig gjengivelse av samme tillikemed meddelelse om grunnen til pågripelsen samt andre forhåndenværende opplysninger straks oversendes.

Har en påtaleberettiget befalingsmann besluttet pågripelsen i pågrepnes overvær umiddelbart etter å ha opptatt forklaring angående den straffbare handling på den i § 122 omhandlede måte, kan

han straks forholde seg etter § 123 uten å bestemme ytterligere framstilling av pågrepne for noen befalingsmann.

§ 118. Hvor beslutning av påtalemyndigheten eller av retten ikke uten fare kan oppbie, kan pågrepelse uten sådan beslutning iverksettes:

1. av mistenktes foresatte eller, når foresatt ikke er tilstede, av annen mistenkte overordnet befalingsmann eller, hvis mistenkte ikke er militærperson, av enhver befalingsmann;
2. av militær vakt, ronde, patrulje, skiltvakt eller annen til sikkerhet eller ordens overholdelse utsendt militær avdeling eller krigsmann, såframt pågripelsen er begrunnet i brudd på den militære orden eller i andre straffbare handlinger, som de nevnte vakthavende ifølge sin instruks skal avverge;
3. av politiets tjenestemenn, såframt forbrytelsen eller forseelsen er belagt med straff i den borgerlige straffelovgivning eller består i rømming, ulovlig fraværelse eller annen unndragelse fra krigstjenesten, og i samme tilfelle av enhver, når mistenkte treffes eller forfølges på frisk gjerning eller friske spor. Er mistenkte en tjenstgjørende militærperson, bør dog pågripelsen ikke foretas av politiets tjenestemenn eller privat person, såframt den uten skadelig opphold kan iverksettes av en militær befalingsmann eller vakthavende.

§ 119. Ved pågripelsen eller så snart det er gjørlig, skal den skriftlige beslutning når sådan has, på forlangende forevises eller oppleses for pågrepne, som derhos i fredstid har rett til å fordre gjenpart av samme.

§ 120. Pågripelsen bør iverksettes med den skånsel, som øyemedet tillater.

Den pågrepnes våpen samt andre ting, som kan benyttes til vold eller unnvikelse, fratas ham, og personlig ransakning kan foretas, for så vidt det er grunn til å formode, at han har sådanne ting hos seg.

§ 121. Den pågrepne skal snarest mulig framstilles for den i beslutningen bestemte befalingsmann eller dommer eller, om han er pågrepet uten beslutning, for den nærmeste påtaleberettigede befalingsmann.

Ville framstilling for den bestemte dommer være forbunden med større ulempe, kan framstilling for nærmeste militære forhørsdommer eller krigsdommer tre isteden.

Kan framstilling for de nevnte befalingsmenn ikke skje senest dagen etter pågripelsen, kan pågrepne forlange seg framstillet snarest mulig for nærmeste militære forhørsdommer eller krigsdommer.

Er pågripelsen foretatt av privat mann, skal denne, hvor fram-

stillelse etter foranstående regler ikke ufortøvet kan skje, overlevere pågrepne til nærmeste befalingsmann, politi- eller fengselstjenestemann, der fatter beslutning, om pågripelsen foreløpig skal opprettholdes, og deretter har å forholde seg, som om han selv hadde foretatt pågripelsen.

§ 122. Den myndighet, for hvilken pågrepne framstilles, skal i rettsmøte eller vitners overvær motta hans forklaring og innhente de opplysninger, hvortil det i øvrig måtte være adgang, samt opptegne de avgitte forklaringer og den fattede beslutning.

§ 123. Den påtaleberettigede befalingsmann, for hvem pågrepne framstilles, fatter beslutning om, hvorvidt pågripelsen foreløpig skal opprettholdes eller løslatelse skje med eller uten betingelser.

Antas saken ikke å egne seg til disiplinær avgjørelse, skal pågrepne, såframt han ikke løslates, snarest mulig framstilles for nærmeste militære forhørsdommer eller krigsdommer, eller, hvis rettslig forfølgning allerede er innledet, for vedkommende rett (§ 125).

Finnes derimot saken å egne seg til disiplinær avgjørelse, foretas uoppholdelig de fornødne skritt hertil. Er saken ikke avgjort disiplinært innen tre dager etter pågripelsen, kan pågrepne, såframt han ikke løslates, forlange seg framstillet snarest mulig for nærmeste militære forhørsdommer eller krigsdommer.

§ 124. Er den dommer, for hvem framstilling i henhold til §§ 121 eller 123 finner sted, ikke etter § 125 berettiget til å avgjøre spørsmålet, om pågrepne skal være varetektsfengsel underkastet, fatter han beslutning om, hvorvidt pågripelsen foreløpig skal opprettholdes eller løslatelse skje med eller uten betingelser. Løslates ikke pågrepne, skal han snarest mulig framstilles for vedkommende rett, og utskrift av det opptegnede tillikemed de framlagte dokumenter oversendes denne.

Om avgjørelsen gis uoppholdelig meddelelse til påtalemyndigheten, såframt den ikke har vært tilstede ved samme.

§ 125. Hvorvidt pågrepne skal være varetektsfengsel underkastet, avgjøres ved kjennelse av den rett, for hvilken rettslig forfølgning er innledet. Når dom er avsagt og saken ikke er innbrakt for høyere rett, tilkommer avgjørelsen den rett, som har dømt i saken. Er rettslig forfølgning ennå ikke innledet, avsis kjennelsen av den dommer, for hvilken pågrepne ifølge pågripelsesbeslutningen eller i henhold til §§ 121 eller 123 er framstillet. Den nærmeste militære forhørsdommer eller krigsdommer kan også ellers treffe avgjørelsen, når pågrepnes framstilling for den rett, ved hvilken forfølgningen finner eller har funnet sted, ville være forbundet med større ulemper, dog, at utskrift av det protokollerte og sakens dokumenter uten opphold tilstilles denne.

Kjennelsen avsis, så vidt mulig, innen rettsmøtets slutning og forkynnes straks eller snarest mulig for pågrepne, der i fredstid kan forlange seg utskrift meddelt innen 24 timer. Om kjennelsen gis også uoppholdelig meddelelse til påtalemyndigheten, såframt den ikke har vært tilstede ved avsigelsen.

§ 126. Varetektsfengsel kan kun besluttes anvendt:

1. når pågrepnes forhold fremdeles gir særlig grunn til å frykte for, at han, om han løslates, vil forgripe seg på foresatt eller gjøre seg skyldig i annet grovt brudd på den militære disiplin, eller
2. når det fremdeles er skjellig grunn til mistanke mot pågrepne og noen i § 114 nr. 2, 3 eller 4 eller i § 115 nr. 2 eller 3, jfr. § 116, nevnt betingelse for pågripelse er tilstede.

§ 127. Uten foregående pågripelse kan fengslingskjennelse avsis mot en mistenkt, der er til stede i rettsmøte, etter at det er gitt ham anledning til å uttale seg derom.

§ 128. I krigstid kan retten ikke beslutte pågripelse eller fengsling av tjenestgjørende militærperson uten begjæring av den militære påtalemyndighet.

§ 129. (Opphevet ved lov nr. 14 av 22 mai 1902.)

§ 130. Fengslingen oppheves, så snart grunnene for samme bortfaller.

Beslutning om fengslings opphør fattes av påtalemyndigheten, men kan også på embets vegne eller etter begjæring av siktede fattes av den rett, som det etter reglene i § 125 ville tilkomme å avgi fengslingskjennelse.

Frifinnes siktede, skal han straks løslates, med mindre påtalemyndigheten, før løslatelsen iverksettes, avgir erklæring om anke eller begjæring om fornyet behandling ved høyere rett og den domstol, som har avsagt frifinnelsesdommen, på begjæring beslutter, at fengslingen skal vedvare.

Kjennelse, hvorved noen er besluttet fengslet eller løslatt, kan til enhver tid omgjøres.

§ 131. Om sikkerhetsstillelse og andre forholdsregler, der trer istedenfor fengsling, gjelder, hva der i den borgerlige straffeprosesslovs § 245, § 246 første og tredje ledd samt §§ 247 og 248 er bestemt.

Beslutning om anvendelse av deslike forholdsregler, for så vidt det ikke er enighet mellom påtalemyndigheten og siktede, eller om deres opphør, hvor de ikke av påtalemyndigheten frafalles, eller om stillet sikkerhets forbrytelse fattes av den domstol, som det etter reglene i § 125 ville tilkomme å avgi fengslingskjennelse.

§ 132. Bestemmelsene om etterlysning i den borgerlige straffeprosesslovs § 250 finner tilsvarende anvendelse.

19. kapitel.

Siktedes innkallelse for retten
og avhørelse.

§ 133. Bestemmelsene i den borgerlige straffeprosesslovs §§ 251—252, § 253 unntagen siste punktum samt §§ 254—261 finner tilsvarende anvendelse.

Stevning til hovedforhandling utgår fra krigsadvokaten (generaladvokaten), til annet rettsmøte fra retten.

Militærperson, der tjenstgjør i krigstid eller på sjøtokt, kan ikke i henhold til bestemmelsen i den borgerlige straffeprosesslovs § 254 avhentes eller hensettes i fengslig forvaring uten hans foresattes samtykke.

20. kapitel.

Etterforskningen.

§ 134. Befalingsmann der gjennom anmeldelse eller på annen måte kommer til kunnskap om, at straffbar handling, der hører under militær straffemyndighet, er forøvet av noen under hans befaling stående person, har uoppholdelig å foreta eller bevirke foretatt etterforskning desangående.

I tilfelle av muntlig anmeldelse skal mottakeren straks opptegne den og erverve anmelderens vedtakelse av optegnelsens riktighet. Optegnelse kan unnlates, når det handles om små rent militære forseelser, som straks avgjøres disiplinært eller antas på sådan måte at ville bli avgjort innen 24 timer.

§ 135. Etterforskningens øyemed er å framskaffe opplysninger, som er tilstrekkelig til å bestemme, om disiplinærstraff skal anvendes, eller om rettslig forfølgning skal innledes mot noen bestemt person ved beslutning om tiltale.

Derhos blir i tilfelle de ytterligere opplysninger å innhente, som måtte utfordres til forberedelse av bevisførslen så vel fra påtalens som forsvarrets side eller til avgjørelse av spørsmålet om siktedes fengsling eller løslatelse.

Beviser, som befryktes ellers å kunne gå tapt, blir å oppta. Det samme gjelder andre beviser, som ikke egner seg til opptakelse under hovedforhandling, når de has ved hånden eller betydelig tidsspill eller bekostning vil kunne unngås derved.

Skjønnets rettslig gransking å være ønskelig, bør den forefunne tilstand søkes bevart uforandret, inntil rettshandlingen kan finne sted.

§ 136. Avhenger påtalen av en særskilt myndighet skal påtalemyndigheten uoppholdelig gi vedkommende meddelelse om, hva der

er kommet til dens kunnskap, og imidlertid foreta de skritt, som ikke uten skade kan oppsettes.

Er påtalen avhengig av en privats begjæring, kan påtalemyndigheten, såframt det er grunn til å anta, at fornærmede ikke begjærer påtale, fordi gjerningen er ham ubekjent, bringe de framkomne opplysninger til hans kunnskap, men foretar ikke videre etterforskninger, førenn begjæring foreligger. Er det overveiende sannsynlig, at påtale vil bli begjært, kan dog uoppsettelige etterforskningsskritt foretas, forinnen begjæring er framkommet.

Antas et tilfelle å foreligge, hvor påtale vil bli unnlatt i henhold til § 66 nr. 3, bør, inntil spørsmålet herom er avgjort, blot de skritt foretas, som ikke uten skade kan oppsettes.

§ 137. Påtalemyndigheten kan i etterforskningens øyemed innhente forklaringer og la dem opptegne. I krigstid kan også andre enn militærpersoner beordres til frammøte for å avgi forklaring.

Forklaring som opptas av generaladvokaten eller en krigsadvokat (krigsforhør), avgis i overvær av et vitne, som medunder skriver protokollen. Om dette vitne gjelder reglene om rettsvitner i §§ 88—91. Særskilt protokollfører bør om mulig benyttes.

§ 138. Påtalemyndigheten kan hos retten begjære foretakelsen av de i kapitel 14—19 omhandlede skritt, som den ikke selv er berettiget til å foreta, eller som den finner hensiktsmessig bør foretas av retten.

Er begjæringen utgått fra andre enn en generaljurisdiksjonssjef eller jurisdiksjonssjef, eller angår den noe i kapitel 16, 17 og 18 omhandlet skritt, prøver domstolen i enhver henseende, hvorvidt begjæringen er tilstrekkelig begrunnet. Det samme gjelder, om begjæringen er utgått fra en generaljurisdiksjonssjef eller en jurisdiksjonssjef, når generaladvokaten eller krigsadvokaten ikke har medundertegnet begjæringen eller kan ses ikke å være enig i denne.

Ellers er domstolen pliktig til å etterkomme begjæringen, med mindre den finder, at det forhold, som danner etterforskningens gjensstand, ikke er straffbart, eller at det ikke er lovlig adgang til å ta den til følge.

Nekter retten å etterkomme begjæringen, skjer det ved kjennelse.

§ 139. Siktete så vel som mistenkte, mot hvem etterforskning er påbegynt, kan hos retten begjære foretatt rettergangsskritt til avkreftelse av mistanken.

Retten avslår begjæringen, når den ikke finner den tilstrekkelig begrunnet.

§ 140. Retten kan av egen drift foreta sådanne skritt som ikke uten skade kan oppsettes, samt hva der hensiktsmessig kan gjøres i forbindelse med andre rettergangsskritt.

For øvrig strekker dens virksomhet seg ikke ut over det begjærte og stanser, når begjæringen tas tilbake.

§ 141. På rettsmøter, der avholdes under etterforskningen finner bestemmelsene i den borgerlige straffeprosesslovs §§ 272, 275 første ledd samt §§ 277—280 tilsvarende anvendelse.

§ 142. Har siktede i en sak angående noen etter militær lov straffbar handling, der ikke kan medføre strengere straff enn fengsel i 3 år eller angående en borgerlig forbrytelse eller forseelse, der etter den borgerlige straffeprosesslovs regler ville henhøre under meddomsrett innen retten avgitt en uforbeholden tilståelse, hvis rikthet bestyrkes av de øvrige foreliggende opplysninger, kan saken, når det begjæres av den militære påtalemyndighet, og siktede deri samtykker, fremmes til doms og pådømmes av forhørsretten uten tiltalebeslutning.

Dog bør dette ikke skje, når saken antas å burde pådømmes i forening med andre saker, eller dommeren finner, at det kan være grunn til å unnlate påtale i henhold til § 66.

Straffens skjærpelse i krigstid kommer her ikke i betraktning.

21. kapitel.

Tiltalebeslutningen.

§ 143. Når saken er tilstrekkelig forberedt dertil, fattes uten opphold beslutning om, hvorvidt tiltale skal reises.

§ 144. Finnes tiltale å burde reises, men saken ikke antas for tiden å burde fremmes, enten fordi siktede er sinnsyk, eller fordi hans oppholdssted ikke vites, eller fordi han oppholder seg i utlandet, stilles den foreløpig i bero.

Påtalemyndigheten skal i siste tilfelle tilstille siktede meddelelse herom og oppfordring til å framstille seg til mottakelse av dom.

At saken foreløpig er stillet i bero er ikke til hinder for, at det skrides til bevisopptakelse i overensstemmelse med reglene i § 153, hvis det er fare for, at beviser kan gå tapt.

§ 145. Tiltalebeslutningen skal angi, for hvilken domstol saken skal anlegges, og inneholde tiltaltes navn eller en nøyaktig betegnelse av hans person.

Den skal i korthet, men så vidt mulig med nøyaktig angivelse av tid og sted, gjenstand og lignende framstille den handling, for hvilken tiltale reises, med framhevelse av de i loven beskrevne kjennemerker og under henvisning til den eller de straffebestemmelser, som antas å kunne komme til anvendelse.

Tiltalebeslutningen skal medundertegnes av den generaladvokat

eller krigsadvokat, som har medvirket ved dens utferdigelse, jfr. § 54, 2. ledd.

§ 146. Den på påtalemyndighetens vegne møtende kan under hovedforhandlingen ved anmerkning på tiltalebeslutningen

1. rette feiltagelser med hensyn til benevnelser, tidsangivelser, framstillingen av handlingens kjennemerker etter loven og lignende omstendigheter, og
2. med rettens samtykke utvide tiltalen til andre straffbare handlinger enn de i tiltalebeslutningen omhandlede, såframt det ikke kan lede til anvendelse av en strengere straffebestemmelse, og tiltalte enten har samtykket deri eller har avgitt en fullstendig og troverdig tilståelse.

Skulle tiltalen som følge av den foretatte rettelse eller utvidelse ikke kunne møtes ved det motbevis eller forsvar, som tiltalte har hatt oppfordring til å forberede seg på, kan han forlange en passende utsettelse.

22. kapitel.

Forberedelsen til hovedforhandling for krigsrett.

§ 147. Så snart tiltale er besluttet, sørger påtalemyndigheten for, at det i fornødent fall beskikkes tiltalte en forsvarer.

Tiltalebeslutningen skal uoppholdelig forkynnes tiltalte, i tilfelle med tilkjennegivende om, hvem der har å utføre forsvaret for ham.

§ 148. Har tiltalte forsvarer, tilstilles denne samtidig en gjenpart av tiltalebeslutningen tillikemed sakens aktstykker, viktige dokumenter dog i regelen kun i avskrift, med angivelse av, hvilke beviser aktens benyttet, hvorledes de tenkes ervervet, hva dermed aktens godtgjort og når og hvor saken antas å burde foretas.

Dokumenter, som tilbakeholdes, og andre synlige beviser gjøres såvidt mulig tilgjengelig på hensiktsmessig og betryggende måte.

§ 149. Forsvareren har ufortøvet på hensiktsmessig måte, dog så vidt mulig uten særskilt utgift for det offentlige, å inntre i overlegning med tiltalte. Innen en av påtalemyndigheten oppgitt frist, der av krigsdommeren på begjæring kan forlenges, når særlige grunner finnes å tale derfor, skal han deretter oversende aktene til sistnevnte med angivelse av, hvilke vitner han på sin side akter å innstevne eller ønsker innstevnt, hvilke beviser han i øvrig tilsikter å benytte, hvorledes de tenkes ervervet, hva han ved sine vitner og øvrige beviser akter å godtgjøre, samt hvorvidt han er enig i forslaget om tid og sted for sakens foretakelse. Gjenpart av denne meddelelse tilstilles samtidig påtalemyndigheten.

På dokumenter og andre synlige beviser, som ikke kan medfølge finner bestemmelsen i foregående paragrafs annet ledd anvendelse.

Ved aktenes oversendelse kan forsvareren beholde de ham i avskrift tilsendte dokumenter. Av andre dokumenter og rettssaker tar han selv de nødvendige avskrifter.

§ 150. Finner forsvareren:

1. at det, førenn saken videre fremmes, ved retslig avhørelse bør framskaffes særlig påpekte opplysninger til fjernelse av mistanken eller til begrunnelse av straffrihet, eller
2. at de av ham påpekte beviser bør besørges ervervet av påtalemyndigheten, eller
3. at beviser, som denne tilsikter å benytte, bør erverves på annen måte enn av denne angitt, har han samtidig herom å framsette begjæring. Gjenpart av begjæringen sendes uoppholdelig påtalemyndigheten.

Antar forsvareren, at saken, således som den er anlagt, ikke kan fremmes, eller at påtalemyndigheten har oversett noen utenfor bevisspørsmålet liggende omstendighet, på grunn av hvilken tiltalte ikke kan felles, bør han gjøre påtalemyndigheten oppmerksom herpå.

§ 151. Er tiltalte uten forsvarer, sender påtalemyndigheten aktene tillikemed de i § 148 omhandlede meddelelser til krigsdommeren der undersøker, hvorvidt andre eller flere opplysninger enn oppgitt bør søkes ervervet, og i den anledning kan oppfordre tiltalte til å avgi møte for seg. Ved tiltalebeslutningens forkynnelse skal det meddeles tiltalte en oppgave over de beviser, som påtalemyndigheten akter å fore.

§ 152. Krigsdommeren sender aktene tilbake til påtalemyndigheten med underretning om, hva han uten eller etter derom framsatt begjæring beslutter foretatt til sakens opplysning.

Herom gis også meddelelse til forsvareren eller tiltalte, om han er uten forsvarer.

Krigsdommerens avgjørelse av noen av forsvareren eller tiltalte framsatt begjæring angående sakens opplysning kan ikke påankes eller påkjæres.

§ 153. Når et bevis enten aldeles ikke eller ikke uten uforholdsmessig ulempe eller omkostning kan føres under hovedforhandlingen, eller dets førelse ikke uten fare kan oppsettes til denne, lar påtalemyndigheten det etter krigsdommerens pålegg eller av egen drift oppta forut for samme. Finner den det unødvendig å avgi møte medeler den retten dette, i hvilket tilfelle rettshandlingen kan fremmes uten sådant møte, når det tilstrekkelig tydelig er betegnet, hvilke opplysninger der søkes.

Når påtalemyndigheten begjærer sådan bevisopptakelse, bør den samtidig underrette motparten derom.

På bevisopptakelsen finner for øvrig, for så vidt intet annet er bestemt, reglene i den borgerlige straffeprosesslovs § 277 tilsvarende anvendelse.

Av bevisopptakelsen blir utskrift snarest mulig å tilstille påtalemyndigheten samt forsvareren eller tiltalte, om han er uten forsvarer.

§ 154. Bestemmer noen av partene seg til å benytte andre beviser enn de allerede oppgitte eller å gi slipp på noen av disse eller å erverve eller benytte bevisene på annen måte, enn oppgitt, skal motparten og krigsdommeren underrettes etter forskriftene i §§ 148 og 149.

§ 155. Krigsdommeren berammer tid og sted for sakens foretakelse.

Berammelsen oversendes påtalemyndigheten eller den som av denne er oppgitt, og gjenpart av samme meddeles forsvareren eller tiltalte, om han er uten forsvarer, og i fornødent fall tillike påtalemyndigheten.

§ 156. Påtalemyndigheten sørger for at siktede og vitner, der ikke er på fri fot, og siktede, mot hvem sådan kjennelse er avsagt, som omhandles i den borgerlige straffeprosesslovs § 254, jfr. nærværende lovs § 133, betimelig blir frambrakt til rettsstedet.

§ 157. Har siktede for retten avgitt uforbeholden tilståelse, hvis riktighet det ikke er grunn til å dra i tvil, bør i alminnelighet kun de personer innstevnes som vitner, der kan gi forklaringer, som umiddelbart angår selve forøvelsen av gjerningen, eller som angår tiltaltes større eller mindre straffskyld. Når flere personer antas å ville avgi en ensartet og overensstemmende forklaring om saken eller om en enkelt side ved samme, bør kun så mange innstevnes, som skjønnes fornødent.

§ 158. Vil tiltalte eller hans forsvarer innstevne vitner til hovedforhandlingen, må den lovbestemte betaling enten erlegges forskuddsvis eller nedlegges hos påtalemyndigheten, der påtegner stevningen bevitnelse herom. Finner påtalemyndigheten eller retten innstevnningen begrunnet, erstattes utgiftene av det offentlige.

23. kapitel.

Hovedforhandlingen for krigsrett.

§ 159. Hovedforhandlingen er muntlig. Skrift anvendes kun i den utstrekning, som loven bestemmer. Ved muntlige uttalelser benyttes fritt foredrag.

§ 160. Krigsdommeren leder forhandlingen og drar omsorg for å fjerne alt, som til unytte trekker den i langdrag. Han kan, for så vidt intet motsatt er bestemt, stanse den videre forhandling angående spørsmål, som han anser tilstrekkelig drøftet.

Innsigelser mot hans ledelse avgjøres av retten.

§ 161. Påtalemyndigheten kan unnlate å avgi møte, når forsvarer er unødvendig av den grunn, at siktede har avgitt en uforbeholden tilståelse.

Uteblir påtalemyndigheten for øvrig enten ved forhandlingens begynnelse eller i løpet av denne, utsettes saken med mindre omstendighetene gjør det mulig isteden å beskikke noen, som straks kan utføre vervet.

Det samme gjelder, om det ingen forsvarer er til stede, hvor sådan er nødvendig, dog kan frifinnelsesdom avsis og en forhandling som forutses utvilsomt å ville lede hertil, fortsettes eller fremmes, selv om ingen forsvarer møter.

§ 162. Tiltalte skal være til stede, så lenge han har adgang til å få ordet. Dog kan det tillates ham å fjerne seg, etterat hans avhørelse har funnet sted og inntil domsavsigelsen. Forlater han rettsstedet uten rettens tillatelse, kan forhandlingen under enhver omstendighet fortsettes, såframt hans nærværelse, ikke finnes fornøden av hensyn til sakens opplysning.

§ 163. Såframt retten ikke finner tiltaltes nærværelse fornøden av hensyn til sakens opplysning, kan forhandlingen fremmes eller fortsettes, uaktet tiltalte uteblir, når

1. saken angår ulovlig fravær eller rømning, eller
2. saken angår en straffbar handling, der ikke kan medføre strengere straff enn fengsel inntil 1 år, og tiltalte har samtykket deri eller er uteblitt, uten at det er grunn til å anta, at han har hatt lovlig forfall, eller
3. tiltalte er unnveket, etterat tiltalebeslutningen er ham forkynt.

Under enhver omstendighet kan frifinnelsesdom avsis over en uteblitt og en forhandling fortsettes eller fremmes i tiltaltes fravær, når den skjønnes utvilsomt å ville lede til frifinnelse.

§ 164. Om hovedforhandlingen må utsettes, kan retten dog på stedet la oppta alle beviser, som ellers kunne gå tapt, eller hvis senere opptakelse kunne befryktes å ville bli mindre fyldestgjørende.

§ 165. Retten kan beslutte, at en tiltalt skal forlate rettssalen, mens et vitne eller en medtiltalt avhøres, når det er særegne grunner til å frykte for, at en uforbeholden forklaring ellers ikke kan erholdes. Er en tiltalt som følge herav avtrått, skal han, når han atter innlates i rettssalen, gjøres bekjent med det under hans fravær forefalne.

§ 166. Når en tiltalt utvises i henhold til bestemmelsen i den borgerlige straffeprosesslovs § 119, jfr. nærværende lovs § 93, kan forhandlingen dog fortsettes, hvis retten ikke finner en utsettelse nødvendig. Tiltalte bør i så fald, så snart hans atferd gjør det mulig, atter føres inn i rettssalen og gjøres bekjent med det under hans fravær forefalle.

§ 167. Hvor det finnes hensiktsmessig, kan retten i en sak, som angår flere straffbare handlinger eller flere tiltalte, la forhandlingen og påkjennelsen foregå særskilt for hver enkelt handling eller tiltalt.

§ 168. Ved rettsmøtets begynnelse påroper krigsdommeren saken og de domsmenn, som skal gjøre tjeneste. Han oppfordrer domsmennene og partene til å angi, om noen av domsmennene antas ikke å kunne ha sete, enten fordi manntallenes istandbringelse eller uttakningen av domsmenn er foretatt mot lovens regler, eller fordi han mangler de alminnelige betingelser for å kunne tjenestgjøre som domsmann eller på grunn av ugildhet er utelukket derfra i den foreliggende sak.

§ 169. Domsmennene skal avgi forsikring i samsvar med reglene i domsstolslovens § 100.

§ 170. Derpå oppleses tiltalebeslutningen og spørres tiltalte om navn, alder, stilling og bopel, og om han erkjenner seg skyldig i det i tiltalebeslutningen omhandlede forhold eller i å ha foretatt den der omhandlede handling, samt oppfordres til med oppmerksomhet å følge forhandlingen.

Vitnene og de sakkyndige oppropes, hvoretter krigsdommeren meddeler, hva han måtte finne fornødent å foreskrive til sikrelse av bevisførslen.

§ 171. Oppstår spørsmål om, hvorvidt noen av de i saksbehandlingen medvirkende bør uttre, eller om saken, noen del av den eller noe begjørt rettergangsskritt bør fremmes, kan forhandlingen begrenses dertil, inntil spørsmålet er avgjort.

Feil, der hindrer sakens fremme, skal, hvor det kan skje, tilstedes avhjulpet, og den hertil fornødne utsettelse gis.

Innsigelser, som ikke kommer i betraktning, med mindre de påberopes av vedkommende part, er forspilt, hvis de ikke framsettes så snart dertil er blitt anledning.

§ 172. Det i foranstående paragrafs første ledd foreskrevne gjelder også, såframt enten tiltalte eller noen av domstolens medlemmer oppkaster spørsmål om, hvorvidt det i tiltalebeslutningen omhandlede forhold er straffbart, eller om det foreligger noen straffutelukkelsesgrunn, der ikke er innbefattet i skyldspørsmålet. Er rettens medlemmer enige, kan frifinnelsesdom på stedet avsis.

Norsk lovtidend, 1ste avd. Nr. 24, 1947. 13

§ 173. Forhandlingen angående selve det forhold, hvorfor tiltale er reist, fortsettes så vidt mulig uten avbrytelse inntil dens endelige avslutning.

Når forhandlingen etter en utsettelse atter åpnes, gjentas det allerede foretatte, for så vidt retten finner det fornødent. Har avbrytelsen vart over fire dager, kan ethvert av domstolens medlemmer fordre gjentakelse.

§ 174. Forhandlingen foregår i regelen under et for skyldspørsmålets og straffespørsmålets vedkommende. Dog kan domstolen tillate at skyldspørsmålet forhandles særskilt, hvor dette i innviklede saker antas å ville lette oversikten.

§ 175. Etterat påtalemyndigheten har utviklet, hva der er tiltalens gjenstand, og kortelig angitt, hvilke beviser den formener å kunne føre for sin påstand, i fornødent fall med påvisning av forbindelsen mellom påstanden og de beviser, som aktes ført, henstiller krigsdommeren til tiltalte å forklare seg angående saken. Strir forklaringen mot hans tidligere avgitte, eller er det sider eller deler av saken med hensyn til hvilke han ikke har uttalt seg, bør han gjøres oppmerksom derpå.

Så vel i dette tilfelle, som når han aldeles nekter å svare, eller når han ikke møter, kan hans tidligere for retten avgitte forklaring oppleses.

§ 176. Deretter finner bevisførslen sted først fra påtalemyndighetens og dernest fra forsvarers side.

Før forsvareren eller tiltalte påbegynner noen bevisførsel, kan han kortelig angi, hvilke beviser han mener å kunne føre, og hvilke slutninger han vil bygge derpå.

Hvor det er fornødent, kan den, der fører bevisene, etter hvert som bevisførslen finner sted, kortelig påvise betydningen av de omstendigheter, som søkes bevist.

§ 177. For så vidt angår omstendigheter, der ligger utenfor skyldspørsmålet, samt overhodet i krigstid avgjør retten, hvorvidt, i hvilken utstrekning og på hvilken måte bevisførslen skal finne sted.

For øvrig kommer reglene i den borgerlige straffeprosesslovs §§ 331 og 332 til anvendelse.

§ 178. Skriftlige beviser oppleses av rettsskriveren eller et av domstolens medlemmer, dog kan det tillates den bevisførende selv å opplese dem.

Skriftstykker, der er forfattet i fremmed språk, oppleses i oversettelse, hvis riktighet er bekreftet av en dertil bemyndiget person.

§ 179. De av påtalemyndigheten framstilte vitner avhøres først av denne og dernest, etterhvert som denne avhørelse for hvert enkelt vitnes vedkommende er tilendebrakt, av forsvareren. Med hen-

syn til de av tiltalte eller etter hans begjæring framstilte vitner forholdes i omvendt orden. Herfra kan avvikelse finne sted ifølge overenskomst.

Krigsdommeren skal i ethvert tilfelle tilbakevise spørsmål, der ikke vedrører saken, og selv overta avhørelsen, når han eller retten finner den måte, hvorpå avhørelsen skjer, utilfredsstillende. I krigstid kan han alltid overta avhørelsen, når han dertil finner grunn.

Er tiltalte uten forsvarer, foretas avhørelsen i ethvert tilfelle av krigsdommeren.

§ 180. Krigsdommeren kan av egen drift eller etter anmodning av noen av domstolens øvrige medlemmer avhøre vitnet om sådanne punkter, som ikke har vært det tilstrekkelig foreholdt, eller med hensyn til hvilke dets svar ikke har vært tydelig nok eller tilstrekkelig oppfattet. Han kan overlate vedkommende selv umiddelbart å forelegge vitnene spørsmål.

§ 181. Bevisførsel, siktende til å svekke et vitnes troverdighet i sin alminnelighet, må kun finne sted på den måte og i den utstrekning, som retten tilsteder. Den bør nektes, når de tilsiktede opplysninger ikke finnes å være av vesentlig betydning.

§ 182. Føres fra forswarets side beviser for tiltaltes tidligere godeandel, kan påtalemyndigheten alltid føre motbeviser. Under ingen omstendighet må dog bevitnelser, utstedt angående tiltaltes gode eller slette navn og rykte, oppleses.

Hvorvidt og i hvilken utstrekning i øvrig beviser kan føres for tiltaltes sletteandel, avgjøres av retten. Dog må disse beviser alltid angå bestemte handlinger, foretatt av tiltalte selv. Bevis for tidligere domsfellelse kan ikke nektes ført.

§ 183. Etter avhørelsen av hvert enkelt vitne og etter opplesningen av hvert enkelt skriftstykk gis det tiltalte adgang til å uttale seg, om han har noe å bemerke.

§ 184. Etterat bevisførselen er sluttet, får først påtalemyndigheten og dernest forsvareren eller, om ingen forsvarer møter, tiltalte ordet. Enhver har rett til å tale to ganger.

Tiltalte har rett til ordet ved siden av forsvareren og spørres etter at denne har talt, om han har noe ytterligere å bemerke.

§ 185. Forstår tiltalte ikke det norske språk, eller er han døv, må av slutningsforedragene i det minste de nedlagte påstander bringes til hans kunnskap.

§ 186. Gjenstand for dommen er det i tiltalebeslutningen omhandlede forhold; dog kan domstolen ta i betraktning omstendigheter, som kan bringe forholdet inn under en annen straffebestemmelse enn etter tiltalebeslutningen.

Ved forholdets henførelse under straffeloven er domstolen ubun-

det av de framsatte påstander. Henføres det under en annen straffebestemmelse enn i tiltalebeslutningen, må det alltid gis partene særlig anledning til å uttale seg, hvorhos tiltalte på forlangende må tilstås en passende utsettelse, når det skjønnes nødvendig for forsvaret.

§ 187. Ved avgjørelsen av, hva der er å anse som bevist, tas alene hensyn til de beviser, som er framførte under hovedforhandlingen. Avgjørelsen treffes etter fri overbevisning på grunnlag av en samvittighetsfull prøvelse av de framførte bevisligheter.

§ 188. Dommen avsis ved rettsmøtets slutning eller i et særskilt berammet møte senest et døgn deretter.

Domgrunnene skal, for så vidt tiltalte domfelles, nøyaktig angi, hvilke omstendigheter der som grunnlag for dommen anses bevist, og i tilfelle av, at tiltalte frifinnes, hvilke straffebetingelser der antas å mangle eller ikke å være bevist, eller hvilke omstendigheter der antas å foreligge, som utelukker straffen.

Likeså anføres de betraktninger, som har vært bestemmende for straffutmålingen.

§ 189. Når tiltalte er til stede og det er adgang til å begjære anke eller fornyet behandling, meddeles det ham, innen hvilken frist, og på hvilken måte begjæring herom må framsettes.

§ 190. Er tiltalte ikke til stede, skal en fellende dom uten opphold forkynnes ham med tilkjennegivende om, innen hvilken tid og på hvilken måte anke eller fornyet behandling må begjæres. Ved forkynnelsen blir tiltalte så vidt mulig å aveske erklæring, om han vedtar dommen.

Til forkynnelsen, der besørges av påtalemyndigheten, er en utskrift av domsslutningen og domsgrunnene tilstrekkelig.

24. kapitel.

Anke.

§ 191. Dommer og i forbindelse med dem den saksbehandling og de avgjørelser, hvorpå de beror, kan av påtalemyndigheten og tiltalte innankes for den militære høyesterett.¹⁾

§ 192. Er dommen frifinnende, kan den ikke påankes av tiltalte, med mindre skyldspørsmålet er avgjort imot ham.

I krigstid kan tiltalte ikke begjære anke, med mindre han er idømt dødsstraff, fengsel over 6 måneder eller tap av offentlig tjeneste.

¹⁾ Jfr. midlertidig lov av 17 desember 1920 om forandringer i lov om rettergangsmåten i militære straffesaker av 29 mars 1900, avsnitt A punkt 3.

Er tiltalte død, kan hans ektefelle, slektninger i opp- og nedstigende linje, søskende samt arvinger anke i hans sted.

Påtalemyndigheten kan anke til gunst for tiltalte også etter hans død.

§ 193. Anke kan ikke støttes på noen grunn, der etter reglene i kapitel 25 kan lede til fornyet behandling.

Krenkelse av rettergangsregler kan ikke benyttes som ankegrunn når de blott kommer i betraktning i tilfelle av innsigelse, og sådan ikke betimelig er framsatt.

§ 194. Anke fra påtalemyndighetens side besluttet av generaljurisdiksjonssjefen.

Finner jurisdiksjonssjefen i noen sak grunn til anke, har han å innsende utskrift av hovedforhandlingen samt andre nødvendige utskrifter og dokumenter til generaljurisdiksjonssjefen.

Sådan innsendelse skal i ethvert tilfelle skje, når dommen lyder på dødsstraff, fengsel over 6 måneder eller tap av offentlig tjeneste.

§ 195. Vil påtalemyndigheten anke til skade for tiltalte, må den forkynne anken for ham senest innen fjorten dager, etterat tiltaltes erklæring om han vedtar dommen eller ikke, er blitt den meddelt, eller etterat ankefristen for tiltaltes vedkommende er utløpet.

Påtalemyndighetens anke til gunst for tiltalte er ubundet av tidsfrist og hindres ikke ved dommens vedtakelse.

Ved ankens forkynnelse skal det tilkjennegis tiltalte, at saken vil bli foretatt, så snart dertil er anledning, uten noen ytterligere underretning til ham.

§ 196. Tiltaltes erklæring om anke må skje i fredstid innen fjorten dager og i krigstid innen 24 timer etter dommens avsigelse eller, om han ikke herved er til stede, etter dens forkynnelse.

Skjer den ikke ved domsavsigelsen, framsettes den skriftlig eller muntlig for påtalemyndigheten eller muntlig for krigsdommeren eller en tiltalte foresatt befalingsmann eller, om tiltalte er fengslet, for fengslets vakthavende befalingsmann eller vaktmester.

Den skriftlige anke-erklæring må i fredstid være medundertegnet av forsvareren eller av en sakfører. Den muntlige erklæring oppsettes på stedet skriftlig og undertegnes av mottakeren og tiltalte og oversendes uten opphold til påtalemyndigheten.

Ved mottakelsen av anke-erklæringen skal det meddeles tiltalte sådant tilkjennegivende, som omhandles i § 195, siste ledd.

Ankeerklæringen innsendes uoppholdelig til generaljurisdiksjonssjefen, ledsaget av utskrift av hovedforhandlingen samt andre nødvendige utskrifter og dokumenter.

§ 197. En anke, der ikke er erklært innen den bestemte frists utløp, kan ikke antas, med mindre den ankende sannsynliggjør, at

den kjennsgjerning, der begrunner anken, først senere er blitt ham bekjent, eller at han av andre grunner, der ikke er ham tilregnelig, har oversettet fristen. I ethvert fall må han erklære sin anke innen et til ankefristen svarende tidsrom, etterat de omstendigheter, som har framkalt oversittelsen, er fjernet.

§ 198. Innen samme frist og på samme måte som ovenfor bestemt må den ankende angi, om det er saksbehandlingen eller dommens innhold, han angriper. I første tilfelle anføres de omstendigheter, hvorpå angrepet støttes, i siste må han oppgi, om han alene klager over straffutmålingen, eller om han også er misfornøyet med lovens anvendelse eller med bevisdommelsen angående omstendigheter, der ligger utenfor skyldspørsmålet. Er flere straffbare handlinger pådømt i samme dom, må det angis, med hensyn til hvilke av disse lovens anvendelse påstås å være feilaktig.

§ 199. Forsvareren skal på forlangende av tiltalte bistå ham med råd om, hvorvidt anke bør erklæres.

Så vel forsvareren som den offentlige tjenestemann, til hvem tiltalte i henhold til § 196 henvender seg, skal yte ham all fornøden bistand ved erklæringens avfattelse og begrunnelse.

§ 200. Generaljurisdiksjonssjefen oversender uoppholdelig ankeerklæringen ledsaget av sammes begrunnelse og de fornødne utskrifter og dokumenter, til høyesteretts militære kjæremålsutvalg.¹⁾

Bestemmelsene i den borgerlige straffeprosesslovs § 387, annet til fjerde ledd, gjelder tilsvarende.

I tilfelle av henvisning til høyesterett oversender justitiarius saken til påtalemyndigheten eller forsvareren, ettersom hin eller denne først skal ha ordet, med pålegg om innen en fastsatt frist å tilstille motparten samme.

§ 201. Er den fra den ene side iverksatte anke støttet til grunner, der kan lede til avsigelse av en ny dom i høyesterett, er den annen part berettiget til å gjøre gjeldende sådanne ankegrunner, der kan lede til, at dommen kjennes ugyldig, dog må de betimelig forut for sakens foretakelse meddeles motparten.

§ 202. Sakens behandling for den militære høyesterett¹⁾ foregår etter de for den alminnelige Høyesterett gjeldende regler, dog således, at forhandlingen alltid er muntlig, og at den part, som anker, først har ordet.

¹⁾ Jfr. midlertidig lov av 17 desember 1920 om forandringer i lov om rettergangsmåten i militære straffesaker av 29 mars 1900, avsnitt A punkt 3.

Anker påtalemyndigheten til gunst for domfelte, er forsvarer ufornöden. Skjer anken fra domfeltes side, kan påtalemyndigheten, når den tiltrer anken, unnlate å møte.

§ 203. Finner noen av partene bevisopptakelse fornøden, kan den foretas etter reglene i kapitel 22 om bevisopptakelse forut for hovedforhandlingen. Forsvareren har i tilfelle å framsette sin begjæring herom for påtalemyndigheten, som, hvis den finner å burde avslå den, uoppholdelig skal forelegge spørsmålet for høyesteretts justitiarius og samtidig underrette forsvareren derom.

Retten kan beslutte å innhente nye opplysninger og å iverksette bevisopptakelse og i den anledning å utsette saken og gi påtalemyndigheten de fornødne pålegg.

§ 204. Tiltalte kan ikke uten påtalemyndighetens samtykke ta sin anke tilbake, etterat forhandlingen er påbegynt. Har påtalemyndigheten erklært anke, kan den kun med tiltaltes samtykke ta den tilbake.

§ 205. Bestemmelsene i den borgerlige straffeprosesslovs §§ 392—397 finner tilsvarende anvendelse.

§ 206. Fornyet behandling etter kapitel 25 og § 219 utelukker anke. Er begjæring om fornyet behandling betimelig framsatt, stilles iverksatt anke til høyesterett midlertidig i bero.

Frafalles begjæringen, eller tas den ikke til følge, begynner ankefristen sitt løp fra nytt av fra det tidspunkt, meddelelse herom er tilstillet vedkommende.

§ 207. En dom kan ikke fullbyrdes, så lenge anke står tiltalte åpen. Dommens fullbyrdelse er å betrakte som frafaldelse fra påtalemyndighetens side av adgangen til anke til skade for tiltalte.

Er anke betimelig erklært, kan dommen ikke fullbyrdes, før saken er avgjort.

Spørres det kun om forandring av straffen innen samme straffart kan fullbyrdelse etter omstendighetene påbegynnes, når domfelte samtykker deri.

§ 208. Uten hensyn til bestemmelsene i § 207 kan krigsrett, når samtlige medlemmer er enige, i krigstid bestemme, at en dom straks skal kunne fullbyrdes, hvorved noen er dømt til døden for en forbrytelse, der er forøvet i krigstid, under sådanne omstendigheter, at farlige følger for rikets militære avdelings eller militære foretagendens sikkerhet øyensynlig må befryktes, hvis den skyldige ikke uten opphold straffes.

25. kapitel.

Fornyhet behandling ved den
militære høyesterett.¹⁾

§ 209. Sak, hvori dom er avsagt av krigsrett, kan av påtalemyndigheten og tiltalte begjæres tatt under fornyet behandling ved den militære høyesterett.¹⁾

Sak, som ikke angår enten liv eller ære eller frihetstap for lengre tid enn tre måneder, kan ikke tas under fornyet behandling medmindre høyesteretts militære kjæremålsutvalg¹⁾ finner grunn dertil.

I krigstid utfordres i enhver sak kjæremålsutvalgets samtykke, og tiltalte kan ikke begjære saken forelagt samme, medmindre han er idømt dødsstraff, fengsel over 6 måneder eller tap av offentlig tjeneste.

Etter tiltaltes død kan alene påtalemyndigheten begjære fornyet behandling og da blott til gunst for tiltalte.

§ 210. Begjæringen om fornyet behandling må være begrunnet i en bestridelse av, hva der i dommen er antatt med hensyn til skyldspørsmålet; dog må den ikke utelukkende støttes til, at loven er uriktig anvendt.

For så vidt intet motsatt er uttalt, antas tiltalte å bestride, hva der ikke stemmer med hans egen i retten avgitte forklaring.

I saker av den i den militære straffelovs § 29 omhandlede art kan begjæringen grunnes på, at reglen i nevnte paragraf antas å burde bringes til anvendelse.

§ 211. Hva der i §§ 194—199 samt §§ 204, 207 og 208 er foreskrevet med hensyn til anke finner tilsvarende anvendelse med hensyn til begjæring om fornyet behandling, for så vidt intet motsatt er bestemt.

§ 212. Avhenger adgangen til fornyet behandling av kjæremålsutvalgets samtykke, innsender påtalemyndigheten uten opphold saken til dette.

Finner påtalemyndigheten, at tiltaltes begjæring om fornyet behandling er for sent framsatt eller av andre grunner ulovhjemlet, forelegger den spørsmålet for krigsdommeren. Avslår denne begjæringen, meddeles underretning herom til tiltalte, der i fredstid i løpet av en uke kan påkjøre avgjørelsen. I krigstid kan tiltalte ikke påkjøre avgjørelsen.

¹⁾ Jfr. midlertidig lov av 17 desember 1920 om forandringer i lov om rettergangsmåten i militære straffesaker av 29 mars 1900, avsnitt A punkt 3 og midl. lov av 21 juni 1946.

§ 213. Sakens forberedelse og behandling foregår etter reglene i kapitel 21—23, for så vidt de kan finne anvendelse og intet avvikende er bestemt.

De forretninger, som ved krigsrett er henlagte til krigsdommeren, utføres ved høyesterett av justitiarius eller hans stedfortreder.

§ 161 første ledd har ikke anvendelse.

§ 214. For så vidt dommens riktighet blott bestrides med hensyn til noen av de antatte eller ikke antatte kjennsgjæringer, kan bevisførslen begrenses til disse. Alene slutningen av den bestridte dom oppleses.

§ 215. Uteblir tiltalte uten lovlig forfall i tilfelle, hvor hans nærværelse finnes nødvendig, kan retten, hvis saken er innbrakt etter hans begjæring, beslutte å avvise den, med mindre påtalemyndigheten erklærer å ville ha den fremmet.

26. kapitel.

Kjæremål.

§ 216. Mot retslige forføyninger og avgjørelser, der ikke kan gjøres til gjenstand for anke, kan, for så vidt intet motsatt er bestemt, enhver, som herved rammes, anvende kjæremål.

Unntatt herfra er kjennelser og forføyninger under hovedforhandlingen, medmindre de hører til dem, der omhandles i § 49 annet ledd eller går ut på, at saken skal utsettes eller avvises, eller angår fengsling, ransakning, beslag, heftelse av gods, illeggelse av straff eller omkostningsansvar eller angår noen annen enn tiltalte.

§ 217. Bestemmelsene i den borgerlige straffeprosesslovs §§ 408—412 finner tilsvarende anvendelse med følgende endringer:

Den alminnelige kjæremålsfrist i krigstid er 24 timer.

Når det i krigstid finnes påkrevet, kan retten beslutte ikke å tillegge et kjæremål oppsettende virkning, uaktet det etter loven tilkommer sådan.

Finner noen av partene bevisopptakelse fornøden i en påkjært sak, gjelder bestemmelsene i § 203, dog således, at det militære kjæremålsutvalgs¹⁾ ordfører i saken trer istedenfor justitiarius.

Til ordfører oppnevnes et av utvalgets lovkyndige medlemmer.

¹⁾ Jfr. midlertidig lov av 17 desember 1920 om forandringer i lov om rettergangsmåten i militære straffesaker av 29 mars 1900, avsnitt A punkt 3.

27. kapitel.

Gjenopptakelse.

§ 218. Bestemmelsene i den borgerlige straffelovs §§ 413—421 finner tilsvarende anvendelse.

Med hensyn til nødvendigheten av forsvarer under den i nevnte lovs § 417 omhandlede bevisopptakelse forholdes etter nærværende lovs §§ 77—78.

§ 219. Når noen ved krigsrett uten eget samtykke er dømt, uaktet han er uteblitt, kan han begjære saken gjenopptatt, når han sannsynliggjør, at han har hatt lovlig forfall, eller at stevnemålet ikke betimelig er kommet til hans kunnskap.

Begjæringen må framsettes innen ankefristens utløp. I øvrig finner reglene i §§ 197 og 207 annet og tredje ledd samt i den borgerlige straffeprosesslovs §§ 416—417 og § 418, jfr. nærværende lovs § 218 annet ledd tilsvarende anvendelse.

Uteblir domfelte ved den nye hovedforhandling heves saken, og den avsagte dom blir stående ved makt.

28. kapitel.

Påtale av borgerlige rettskrav i forbindelse med militær straffesak.

§ 220. Etter fornærmedes begjæring kan påtalemyndigheten overta å gjøre de ham tilkommende borgerlige rettskrav gjeldende, når dette kan skje uten særlig uleilighet.

Det samme gjelder, hvor sådan begjæring ikke er framsatt, medmindre grunnen hertil må antas å være, at fornærmede ikke har villet gjøre kravet gjeldende under straffesaken.

Når saken pådømmes i henhold til § 142, gjelder om retten, hva ovenfor er bestemt om påtalemyndigheten.

§ 221. Angivelse av påstanden og de beviser, hvorpå kravet støttes, må i tilfelle meddeles tiltalte og dennes forsvarer senest samtidig med stevningen. Er dette ikke skjedd, kan kravet alene tas under behandling, når enten tiltalte samtykker deri eller retten finner at han dog har fått tilstrekkelig leilighet til å forberede sitt forsvar.

§ 222. Bestemmelsene i den borgerlige straffeprosesslovs §§ 441 og 442, § 443 første ledd, §§ 446—447, § 448 med unntagelse av annet ledds siste punktum samt §§ 449 og 450 finner tilsvarende anvendelse.

29. kapitel.

Saksomkostninger.

§ 223. Bestemmelsene i den borgerlige straffeprosesslovs § 451, 1. til 3. ledd, §§ 452—454, § 455, 1. ledd, § 456 og § 458 finner tilsvarende anvendelse.

30. kapitel.

Heftelse av siktedes gods.

§ 224. Bestemmelsene i den borgerlige straffeprosesslovs §§ 459, 460 og 461 første og tredje punktum finner tilsvarende anvendelse. Heftelsen kan også iverksettes av en befalingsmann.

Tilsvarende anvendelse finner også bestemmelsene i den borgerlige straffeprosesslovs §§ 462—465, dog således, at heftelsen er betinget av, at siktede er dømt til strengere straff enn fengsel i 6 måneder eller med skjellig grunn mistenkes for noen straffbar handling, som kan medføre strengere straff enn fengsel i 3 år.

31. kapitel.

Ansvar i anledning av saken.

§ 225. Bestemmelsene i den borgerlige straffeprosesslovs § 466 første og annet ledd samt §§ 467—472 finner tilsvarende anvendelse.

32. kapitel.

Straffens fullbyrdelse.

§ 226. En ved endelig dom eller rettskjennelse ilagt straff blir som regel uoppholdelig å fullbyrde.

Har retten innstilt domfelte til benådning, kan fullbyrdelsen ikke finne sted, såframt han herved ville komme til å utstå noen straff, som innstillingen om benådning søker ham fritatt for. Har han selv søkt benådning, kan i fredstid straffens fullbyrdelse blott påbegynnes, for så vidt han samtykker deri. Etter nærmere bestemmelser, som gis av Kongen, kan også i krigstid fullbyrdelse av straff utsettes, når domfelte søker benådning.

Dødsdom i andre saker enn standrettssaker kan ikke fullbyrdes før den har vært forelagt Kongen ledsaget av rettens erklæring.

§ 227. Bestemmelsene i den borgerlige straffeprosesslovs §§ 474 og 478 finner tilsvarende anvendelse.

Det samme gjelder den nevnte lovs § 475, idet også i militære forhold en dags varetektfengsel regnes lik med en dags arrest.

§ 228. Det skal gis den, som skal utstå dødsstraff, en passende tid til å berede seg til døden, så vidt omstendighetene tillater det.

Dødsstraffen fullbyrdes ved skytning fra en sluttet tropp av minst ti menige under ledelse av en offiser, om mulig i overvær av en større militær styrke samt av krigsdommeren, krigsadvokaten og en prest. Forsvareren har adgang; likeså i tilfelle den prest, der har beredt domfelte til døden. Fullbyrdelsen skjer under full offentlighet.

Protokoll over fullbyrdelsen føres av krigsdommeren eller i hans fravær av en offiser.

Begravelsen foregår i stillhet snarest mulig, ombord ved nedsenkning i sjøen.

§ 229. Når annen straff enn på formuen skal fullbyrdes, påligger iverksettelsen herav den militære påtalemyndighet.

Inndrivelse av bøter, prosessomkostninger og erstatningsansvar skjer etter de i borgerlige saker gjeldende regler og foretas innen riket av vedkommende borgerlige myndighet og utenfor riket av krigsdommeren eller krigsadvokaten.

De i forbindelse med straffens fullbyrdelse stående avgjørelser, som etter den borgerlige straffeprosesslovs § 479 påhviler statsadvokatene, treffes av jurisdiksjonssjefene.

§ 230. Er domfelte militær kommandomyndighet undergitt, beordres han, når han er på fri fot, til å frammøte til bestemt tid på det sted, hvor straffen skal utholdes. Frammøter han ikke etter ordren, kan han avhentes. Uten forutgående ordre kan avhenting finne sted når domfelte skal utholde fengsel i over 6 måneder eller mistenkes for å ville flykte.

I andre tilfelle kommer bestemmelsen i den borgerlige straffeprosesslovs § 480 til anvendelse.

§ 231. Oppstår det med hensyn til dommens fortolkning, beregningen av frihetsstraffer, som er idømt eller trer istedenfor idømt straff, eller av andre grunner tvist mellom påtalemyndigheten og domfelte blir spørsmålet på domfeltes begjæring å forelegge jurisdiksjonens krigsrett eller den rett, der tidligere har dømt i saken, til avgjørelse.

Mot denne avgjørelse kan kjæremål finne sted innen en uke etter dens forkynnelse, dog uten oppsettende virkning, medmindre påtalemyndigheten selv eller retten så beslutter.

§ 232. Oppstår det tvist om, hvorvidt den person, mot hvem straffen tilsiktes fullbyrdet, er den domfelte, avgjøres den etter de for krigsrettsaker foreskrevne regler av jurisdiksjonens krigsrett eller av den rett, som tidligere har dømt i saken.

33. kapitel.

Standrettsbehandling.

§ 233. Såframt noen, der hører under militær straffemyndighet, i krigstid gripes på frisk gjerning under forøvelse av straffbar handling, der kan medføre dødsstraff, og omstendighetene er sådanne, at farlige følger for rikets, militær avdelings eller militære foretagen-

ders sikkerhet øyensynlig må befryktes, hvis den skyldige ikke uten opphold straffes, kan tiltale reises ved standrett.

§ 234. Når omstendighetene dertil finnes å gi anledning, kan jurisdiksjonssjefen la kunngjøre, at tiltale vil bli reist ved standrett, såframt bestemte slags forbrytelser forøves, for hvilke standrettsbehandling etter foranstående paragraf kan finne sted.

§ 235. For så vidt dertil er anledning og intet motsatt er bestemt, finner nærværende lovs regler også anvendelse på standrettssaker.

§ 236. Tiltalebeslutningen utferdiges snarest mulig. Den skal inneholde tiltaltes navn eller nøyaktig betegnelse av hans person og tilstrekkelig angivelse av den straffbare handling, hvorfor han siktes samt ordre om tid og sted for standrettens sammentreden.

Tiltalebeslutningen kan være muntlig, når den gis av jurisdiksjonssjefen personlig, i tiltaltes nærvær og for samlet tropp.

Den skriftlige tiltalebeslutning forkynnes uoppholdelig for tiltalte.

§ 237. Samtidig med tiltalebeslutningens meddelelse tilkjennegis det tiltalte, at han har adgang til som forsvarer å velge en befalingsmann eller menig, som i øyeblikket står til rådighet. Har han ingen valgt, når retten sammentrer, beskikker formannen ham en sådan person til forsvarer.

Tiltalte har rett til kort overlegning med forsvareren, før forhandlingen begynner.

§ 238. Forhandlingen, derunder innbefattet stemmegivningen, er alltid offentlig og foregår, så vidt mulig, for samlet tropp. Dog kan dommerne før avstemningen tre til side til rådslagning.

§ 239. Forhandlingen fortsettes, så vidt mulig uten avbrytelse, inntil dom er avsagt, og alt søkes fjernet, som til unytte, kan forsinke den. Bevisførslen innskrenkes til sakens hovedgjenstand.

§ 240. Sakens behandling må ikke vare mer enn 24 timer fra standrettens sammentreden.

Har det ikke vært mulig i den tid å pådømme saken, skal forklaring om grunnen tilføres protokollen, hvoretter saken heves.

§ 241. Standretts dom kan, for så vidt saken ikke avvises, kun gå ut på dødsstraff eller frifinnelse for standrettlig tiltale.

Til dødsdom utkreves enstemmighet.

Dommen avvis og forkynnes på stedet.

§ 242. Mot standrettens dommer, kjennelser eller andre avgjørelser tilstedes ikke anvendelse av noe rettsmiddel.

§ 243. Når dødsdom er avsagt, blir den som regel uoppholdelig å fullbyrde.

Jurisdiksjonssjefen kan dog utsette eller unnlate fullbyrdelsen dersom han finner vesentlige betenkeligheter ved denne.

Er fullbyrdelse ikke skjedd innen 24 timer fra domsavsigelsen, bortfaller dommen.

§ 244. Når saken er avvist fra standrett eller hevet, fordi den ikke har kunnet tilendebringes i lovbestemt tid, eller tiltalte er frifunnet for standrettelig tiltale, eller fellende dom er bortfalt på grunn av unnlatt fullbyrdelse, kan ny forfølgning alene reises ved krigsrett på sedvanlig måte.

§ 245. Etter standretts avholdelse blir protokollen over forhandlingen samt i tilfelle over fullbyrdelsen eller forklaring om grunnen til dennes unnlattelse uoppholdelig å innsende til generaljurisdiksjons-sjefen.

34. kapitel.

Forskjellige bestemmelser.

§ 246. Den militære og borgerlige påtalemyndighet plikter å yte hinannen all fornøden bistand ved forfølgningen av straffbare handlinger.

§ 247. Når den borgerlige påtalemyndighet antar, at en militærperson har forøvet en offentlig påtale undergitt straffbar handling, der hører under militær straffemyndighet, skal den, for så vidt handlingen er belagt med straff i den borgerlige straffelovgivning eller består i rømning, ulovlig fraværelse eller annen unndragelse fra krigstjenesten, uoppholdelig gi den militære påtalemyndighet underretning om, hva der er kommet til dens kunnskap og imidlertid foreta de skritt, som ikke uten skade kan oppsettes.

På tilsvarende måte skal den militære påtalemyndighet forholde seg, når den antar, at en offentlig påtale undergitt straffbar handling, som hører under borgerlig straffemyndighet, er forøvet av en tjenestgjørende militærperson.

§ 248. Skal tjenestgjørende militærperson pågripes for straffbar handling, der hører under borgerlig straffemyndighet, bør ordren eller beslutningen herom søkes iverksatt av hans militære foresatte, for så vidt det kan skje uten skadelig opphold.

Ved ransakning i militære rom eller beslag av militære ting i anledning av straffbar handling, der hører under borgerlig straffemyndighet, bør også, så vidt mulig, søkes militær myndighets medvirken.

I ethvert tilfelle skal meddelelse om sådan pågrepelse, ransakning eller beslag uoppholdelig skje til vedkommende militære myndighet.

§ 249. Fengsels- eller heftestraft som en militærperson har pådratt seg for en straffbar handling, der hører under borgerlig straffe-

myndighet, og som han skal utstå, mens han er tjenestgjørende, fullbyrdes av den militære påtalemyndighet.

§ 250. Bestemmelsene i den borgerlige straffeprosesslovs § 478 gjelder også, hvor de forskjellige dommer er avsagt dels ved militær dels ved borgerlig rett.

Innbringelsen skjer av den militære påtalemyndighet for militær eller av den borgerlige påtalemyndighet for borgerlig rett, etter som det er ved militær eller borgerlig rett, at domfelte er ilagt den høyeste straff eller, hvor straffene er like, sist er dømt i straff.

Kjæremål skjer fra militær rett til det militære og fra borgerlig rett til det borgerlige kjæremålsutvalg.

§ 251. Til ordens opprettholdelse innen festning, ekserserplass, militær leir, kaserne, verksted, verft, krigsfartøy og annet militært område tilkommer de militære befalingsmenn og vakthavende alminnelig politimyndighet likeoverfor enhver.

§ 252. Angående vitners reisegodtgjørelse kommer bestemmelsene i den borgerlige straffeprosesslovs §§ 486—490 til anvendelse.

Med hensyn til reglene i nevnte lovs § 488 blir hovedforhandling så vel for krigsrett som for den militære høyesterett å likestille med hovedforhandling for lagmannsrett.

35. kapitel.

Slutningsbestemmelser.

§ 253. Denne lov trer i kraft den 1 april 1901.

Fra den tid oppheves:

Krigsretsinstruksjon af 9de Marts 1683 tilligemed Forklaringen over samme af 19de Juni 1703.

Instruxen for Auditørerne af 13de marts 1706.

Resolution angaaende dem, som i Krigsretter et uretmæssigt Votum give, af 20de Marts 1706.

Instruxen for Generalauditørene af 27de April 1720.

Reskript angaaende Generalauditørens og Auditørernes Forhold til de militære Chefer af 5te November 1725.

Reskript af 14de November 1740 § 8 angaaende Advokatens Møde i Krigsrett.

Infanterireglementet af 1747 tredie Del første Bogs Kapitel 4, Sektion 2, Artikel 7, samt 3die Bogs Kapitel 4, artikel 7, og Kapitel 25 § 8.

Reskript angaaende Prokurators Møde i Krigsret af 2den April 1749. Søkrigsartikelsbrevet af 8de Januar 1752, Artikel 953—976.

Krigsartikelsbrev for Landtjenesten ved Søetaten af 29de Juli 1756, Artikel 743—782.

Reskript, indeholdende forskjellige Forskrifter for Auditørerne af 12te September 1767.

Subordinationsanordningen af 27de April 1792, Kapitel 1 § 24 sidste Punktum og § 27.

Resolution angaaende Garnisonsjurisdiktionen af 13de September 1799.

Forordning angaaende Landmilitæretatens Indretning af 20de Januar 1808 § 15.

Lov angaaende militære Sagers Indstævning og Paakjendelse for Høiesteret af 1ste Juli 1816.

Lov angaaende Grænsen mellem den civile og militære Jurisdiktion af 3die August 1824.

Lov angaaende Forandringer i Høiesteretsloven af 15de Juli 1839 § 21.

Lov om Forandringer i Behandlingen af strafsager af 17de Marts 1866 § 56.

Lov om Rettergangsmaaden i Straffesager af 1ste Juli 1887 § 5 — samt alle andre någjældende bestemmelser angående den militære rettergang, som strider mot nærværende lov.

§ 254. I saker, der ved lovens ikrafttreden er iretteførte for den dømmende rett, kommer den hittil gjældende lovgivnings bestemmelser om sakens behandling, påkjennelse og påanke fremdeles til anvendelse. Skal ny behandling i første instans finne sted, skjer den etter nærværende lovs regler.

§ 255. De i lovens kapitler 27 og 32 innholdte bestemmelser kommer til anvendelse også likeoverfor dommer, der er avsagt under den tidligere lovgivnings herredømme.

Utgiver: Statsråd-sekretær Leif Østern.